

UNIVERZITA PALACKÉHO

Filozofická
fakulta

Katedra slavistiky – Sekce rusistiky

**Jak Češi žili na území Kazachstánu – překlad textu
N. Lyško s kulturněhistorickým komentářem**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. René Andrejs, Ph.D.

Vypracovala:

Bc. Michaela Pustowková

Olomouc, 2022

Prohlášení

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením
Mgr. Reného Andrejse Ph.D., s využitím uvedené citované literatury.*

V Olomouci dne

.....

Michaela Pustowková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Renému Andrejsovi Ph.D. za užitečné rady, návrhy a podněty, které mi během psaní diplomové práce poskytnul.

OBSAH

ÚVOD	5
1 Kulturněhistorický kontext	7
2 Autorka textu Natalie Lyško	9
3 Překlad	10
3.1 Práce překladatele	12
3.2 Překladatelské postupy	12
3.3 Specifika hovorové ruštiny	14
3.4 Překlad reálií	15
3.5 Vlastní jména v překladu	15
4 Vlastní překlad	18
5 Analýza překladu	45
5.1 Překlad vlastních jmen	46
5.2 Překlad reálií	48
5.3 Překlad hovorové ruštiny	51
5.4 Další okruhy překladu	52
ZÁVĚR	55
РЕЗЮМЕ	59
ZDROJE	64
ПРÍЛОHY	68
Anotace	96

ÚVOD

Tato diplomová práce s názvem „*Jak Češi žili na území Kazachstánu – překlad textu N. Lyško s kulturněhistorickým komentářem*“ je věnována překladu vybrané části textu vzpomínkového líčení Natalie Lyško na život Čechů na území Kazachstánu. Autorka originálu Natalie Lyško není profesionální spisovatelkou. Autorčin text pochází ze serveru proza.ru, což je ruský internetový portál umožňující nezávislým autorům volně publikovat svá díla pod ochranou autorských práv. Hlavními cíli této práce se tedy jeví vytvoření adekvátního překladu vybraných částí sepsaných pamětí, přiblížení tématu migrace Českých obyvatel na území bývalého Sovětského svazu, představení autorky textu a vytvoření překladatelského komentáře vybraných částí překladu.

Téma spojené s Kazachstánem je mé osobě velmi blízké, a pro českého čtenáře to může být osvěžující práce, která mu přinese několik zajímavých informací o tom, jak se žilo našim krajanům v této asijské části Ruska v minulém století. Dílo Natalie Lyško je členěno na jednotlivé kapitoly pojednávající jak o politickém pozadí dané doby, tak převážně o vzpomínkách na životní cestu z vesnice, kde se narodila až po stěhování se do České republiky. K překladu jsem zvolila necelé tři kapitoly, které pojednávají o životě v Borodinovce, a to jak po pracovní, tak soukromé stránce.

Po strukturální stránce se tato práce dělí na několik částí. První tři kapitoly jsou zasvěceny teoretickým údajům, které jsou věnovány kulturněhistorickému kontextu, přiblížení autorčina života, základním údajům o překladu, práci překladatele a specifikách vybraného překladu. Po těchto kapitolách následuje vlastní překlad a analýza vybraných prvků překladového materiálu.

První kapitola je ve stručném pojetí věnována kulturněhistorickému nahlédnutí na problematiku imigrace a přesídlování českého obyvatelstva na území Kazachstánu. Část života českých obyvatel v Borodinovce na území Kazachstánu zachycuje ve svém dokumentu *Zapomenutí krajané* režisér Milan Maryška. Toto téma dále dopodrobna zpracovává Pavel Dymeš, který se podílel na přesídlování a je spoluautorem knihy *Češi z Kazachstánu a jejich přesídlení do České republiky*, ze které jsem čerpala stěžejní informace týkající historie přesídlování. V kapitole je uvedeno několik důležitých informací, na jejichž základě se Češi rozhodli začít nový

život na území bývalého sovětského svazu. Mimo jiné se zde pojednává o tom, kdy se čeští obyvatelé dostali na území Kazachstánu, o jejich životě, a co je přimělo uvažovat o návratu do Česka.

Druhá kapitola je věnována autorce originálního textu Natalii Lyško. Ve stručné podobě se zde popisuje pohled na její osobnost, životní cestu, jak se dostala do Borodinovky a získala své české příjmení.

Třetí kapitola se věnuje základním teoretickým poznatkům, které se týkají překladu a samotného procesu překládání. Kapitola podává základní informace o překladu vlastních jmen, reálií a hovorového jazyka.

Kapitola čtvrtá a pátá jsou věnovány vlastnímu překladu a překladatelskému komentáři, který se zaměřuje na vybrané jevy, jež jsou z hlediska překladového procesu poutavé. Jedná se především o překlad reálií a vlastních jmen.

V závěru a ruskojazyčném resumé jsou shrnuty výsledky a poznatky nabyté během psaní této diplomové práce a tvorby překladu. Originální text napsaný Natalií Lyško je zařazen v rámci přílohy. Při tvorbě práce byla využita nejen česká a ruskojazyčná literatura, ale také zdroje dostupné na internetu jako jsou vědecké články, výkladové slovníky a webové stránky.

1 Kulturněhistorický kontext

Historie přesídlování Čechů do Kazachstánu sahá k počátkům 20. století. Všeobecně přesídlování českého národa započalo přibližně v druhé polovině 19. století, a to hlavně z důvodů přibývání počtu obyvatel, úbytku zemědělské půdy a nedostatku pracovních příležitostí. Lidé byli pod vlivem hospodářské krize nuceni migrovat především na západ do USA anebo do různých oblastí rakouskouherské monarchie. Rusko se pro migranty otevřelo až po roce 1861, kdy bylo zrušeno nevolnictví. Díky tomuto zákonu se začaly vytvářet mnohem přijatelnější podmínky a nové příležitosti pro zahraniční přistěhovalce mířící na území Ruska. ¹

Na počátku 60. let 19. století se Češi vydali za vidinou pracovních příležitostí na Krym. Po ukončení krymských válek, které probíhaly v letech 1853–1856, zde po svém odchodu Tataři zanechali poloprázdné statky, na kterých byla potřebná nová pracovní síla. Nicméně, podle textu knihy se Češi nedokázali s tamními statkáři dohodnout na adekvátních pracovních i životních podmínkách, a tak požádali carské úřady o možnost přidělení státní půdy. Půda jim byla přidělena v Tauridské gubernii v Perekopském újezdě. V průběhu následujících let se do této oblasti postupně nastěhovalo zhruba 1045 Čechů. Avšak kvůli zvyšujícímu se počtu zalidnění začalo docházet k nedostatku půdy a zhoršování životních podmínek. Čeští obyvatelé opětovně zažádali tamní úřady o přidělení nové půdy. Ta jim byla nabídnuta v oblasti Melitopole. Obyvatelé, kteří se sem přestěhovali založili obec Čechohrad. I zde se opakoval stejný problém jako u předešlé osídlené oblasti. V důsledku růstu přistěhovalectví přirozeně ubývala volná půda k obdělávání. Dalšími faktory, které přispívaly k rozšiřování migrační vlny, bylo sucho a neúroda, které nutily České obyvatele uvažovat nad dalším způsobem obživy. Češi se tak postupně přesouvali do odlehlých oblastí nejen Ruska, ale i dnešní Moldávie. ²

Postupná kolonizace tehdejšího carského Ruska pokračovala stejným způsobem i na začátku 20. století. V této době docházelo k osídlování částí Sibiře a Kazachstánu. V červnu roku 1911 byla na území Kazachstánu založena vesnice

---

¹ UHEREK, Zdeněk. *Češi z Kazachstánu a jejich přesídlení do České republiky*. Praha. 2003. str. 22

² Tamtéž str. 23-24

Borodinovka, do které se v roce 1985 přestěhovala i autorka překládaného textu. V přílehlé oblasti již existovaly další osady, založené ukrajinskými, moldavskými nebo bulharskými obyvateli. Finanční příspěvky, potraviny a osivo byly novým obyvatelům Borodinovky poskytnuty z osídlovacího úřadu. V rámci udržení a vytvoření přátelských vztahů byli Kazaši z blízkého aulu Čechům nápomocní a poskytli jim proso. Češi jim na oplátku pekli chléb, o který jevíli zájem. Co se jazykové stránky týče, vzájemné dorozumívání se mezi Čechy a Kazachy probíhalo převážně v ruštině nebo pomocí gestikulace. Z počátku to nebylo jednoduché. Step byla rovinatá a dokola nebyl jediný les, který by posloužil k těžbě dřeva. Stepní větrné klima bylo rovněž velkou překážkou. I přesto se zde Češi dokázali zabydlet a vytvořit nový domov. Pěstovali si svou zeleninu, obiloviny, chovali dobytek. Veškerou zemědělskou práci vykonávali pod zemědělským družstvem, od kterého dostávali přiděly surovin, naturálie za pracovní výkon aj.³

Avšak podmínky vhodné ke kvalitnímu životu se začaly zhoršovat po rozpadu Sovětského svazu. Docházelo k zavádění kazachštiny do role úředního jazyka nebo povinného vyučovacího předmětu ve škole. Dalšími faktory, které sehrály svou roli v rozhodnutí o přesídlení byly například ztráta motivace setrvat na daném místě, touha po něčem novém nebo změny v ekonomice a politice aj. Příslušníci nejen českých menšinových národností se tedy rozhodli, že Kazachstán opustí. Tehdy se jednalo o migrace za hranice země do Orenburské oblasti. Mezi lety 1994–2001 probíhal velmi podobně přesídlovací program s názvem *Návrat domů*.⁴ Po ukončení tohoto programu však docházelo k žádostem o možnost přesídlení Čechů z Kazachstánu. Proto na základě usnesení vlády v roce 2007 proběhlo doplňující přesídlení bývalých českých krajanů do rodné vlasti.⁵

---

³ UHEREK, Zdeněk. *Češi z Kazachstánu a jejich přesídlení do České republiky*. Praha. 2003. str. 22–39

⁴ UHEREK, Zdeněk. *Češi z Kazachstánu a jejich přesídlení do České republiky*. Praha 2003. str. 108–118

⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. *Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2007*. Praha 2008. str. 153–154

2 Autorka textu Natalie Lyško

Natalie Lyško, za svobodna Natalie Grigorijevna Peretjatko se narodila 4. 2. 1967 v obci Rodnikovka v Akt'ubinské oblasti. Ve městě Akt'obe navštěvovala základní školu a poté družstevní střední odbornou školu kde navštěvovala obor účetnictví. Po ukončení studia obdržela dopis v následujícím znění:

*„Перетятко Наталья Григорьевна, по решению комиссии, Вы направляетесь работать бухгалтером в Темирский район, Актюбинской области, в Темирский Райпотребсоюз (Районный Потребительский Союз). Приступить к работе должны 5 августа (1985 года.) Срок отработки 3 года, по истечению этого срока сможете получить свой Диплом в администрации нашего техникума“.*⁶

V překladu zní dopis následovně: *„Natalie Grigorijevno Peretjatko, na základě rozhodnutí komise Vám byla přidělena práce účetní v Těmirském okrese, v Akt'ubinské oblasti na Okresním svazu družstev v Těmiru. K výkonu práce jste zavázána nastoupit ke dni 5. srpna (rok1985). V této pozici musíte setrvat po dobu 3 let. Po uplynutí této doby budete moci obdržet svůj diplom ve správě školy.“*

Na základě tohoto dokumentu se Natalie Grigorijevna Peretjatko vydala vykonávat svou funkci na pobočku družstevního úřadu v obci Borodinovka. Postupně se v obci zabydlela, potkala svého stávajícího manžela Petra Lyško a spolu zde založili rodinu. Po rozpadu Sovětského svazu se s rodinou přestěhovali do obce Meščerjakovka, nacházející se v Rusku v Orenburské oblasti. Poté, v rámci programu *Návrat domů* se přestěhovali do České republiky, kde žijí dodnes. Na základě informací dostupných na portále proza.ru, lze tvrdit, že pamětní text byl sepsán a publikován již při pobytu v České republice.⁷

---

⁶ ЛЫШКО, Наталья. *Как чехи жили в Казахстане. 20 столетие.* Проза.ру. 2019

⁷ Tamtéž

3 Překlad

V nepřehledném množství literatury a definic může být překlad chápán jako převod z textu výchozího jazyka do textu jazyka cílového. Můžeme ho tedy chápat, jako komunikaci, která byla zprostředkována skrze cizí jazyk. Tento proces probíhá za pomoci substituce znaků jednoho jazyka za znaky jazyka druhého. Jinými slovy můžeme překlad chápat jako určitou formulaci originálního textu odpovídajícími slovy v cílovém jazyce. Jedná se však o primární vymezení, které postrádá základní stanoviska procesu překládání.⁸

Šabršula uvádí, že překlad je proces spojující nauku o společnosti a znacích. Tento sociosémiologický proces vychází ze širokého poznání v oblasti sociologie, historie a kultury. Dále jsou v překladu hojně prosazovány znalosti z věd literatury a estetiky a pokud se jedná o překlad mluvený, tedy tlumočení, využívá se například i vědomostí z oblasti nauky o estetice.⁹

Překlad samotný je velmi delikátní a vlastnostmi oplývající proces, skládající se z jednotlivých druhů a typů překladu, podle kterých jej můžeme lépe charakterizovat a hodnotit. V literatuře se můžeme dočíst o překladu rutinním, zastaralém, moderním, věrném, čtivém a mnohých dalších. Překlad je však potřeba rozlišovat i podle dalších kritérií. Všeobecně se jedná o sémiotické a stylistické zařazení, o určení vlastností na základě typologie výchozího a cílového jazyka, a určení směru překladu. Popovič svou klasifikaci translačního procesu založil na základě interakcí mezi překladem a čtenářem, překladatelem a překladem, překladem a tradicí aj.¹⁰

Mezi různé druhy překladu můžeme zařadit typy jako je překlad **volný** a **doslovný**. Dále překlad **věrný**, který se staví proti přílišnému zásahu do struktury textu a zániku důležitých vlastností originálního díla. Velice zajímavým druhem překladu je překlad **autorský**, v jehož případě je autorem textu a překladu stejná osoba. Během překladu vyprávění od Natalie Lyško zde byla snaha držet se stylu

---

⁸ ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc. 1995. str. 22

⁹ ŠABRŠULA, Jan. *Teorie a praxe překladu*. Ostrava. 2000. str. 4–5

¹⁰ KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština*. Jinočany. 1994. str. 22-23

překladu **adekvátního**, který by měl dodržovat jistá pravidla funkční ekvivalentnosti.¹¹

Teorie, týkající se kategorizace překladu podle druhového a typologického určení, spadají mezi velmi rozsáhlé studie. Autoři jako Jacobson, Knittlová, Grygová, Kostomarov a mnoho dalších se ve svých pracích vždy zaměřují na základní klasifikaci, kterou doplňují informacemi v užším výběru daného tématu.

Jacobson rozdělil druhovou kategorii překladu na tři skupiny, a to **vnitrojazykový překlad**, který se na syntaktické a lexikální úrovni zabývá předáváním informací týkajících se výchozího textu uvnitř daného jazyka, a to opakováním hlavní informace, či parafrázováním. Ve druhém případě se jedná o **intersémiotický překlad**, ve kterém dochází k interpretaci z jednoho znakového systému do toho druhého. Jedná se třeba o čtení číselných údajů na hodinách nebo slovní výklad uměleckého díla. Jako poslední uvádí **překlad mezijazykový**, který pracuje s rozdílnými jazyky jedné sémiotické skupiny.¹²

U překladu by se mělo dodržovat několik základních kritérií, která překladateli pomůžou k úspěšné transpozici cílového jazyka bez vedlejších textových deformací. Bez určitých pravidel tak může u překladů opakovaně docházet k nevhodnému užití lexika, mísení stylů, ale také nesprávnému dodržování úzu dané řeči. Seznam prohrěšků na úrovni stylistiky se může zkrátit díky několika hlavním kritériím sepsaným Grygovou. Jedním z kritérií je **přirozenost**, u té se doporučuje jazykovou stránku ponechat v co jak nejvíce přirozené podobě. Dalším kritériem je **totožnost významu**, která by měla u překladu zajistit, aby cílový text působil na příjemce stejně, jako působil výchozí text. A v neposlední řadě kladení důrazu na **dynamiku**, aby mohl adresát v cílovém jazyce prožít během čtení to stejné, co prožíval adresát v jazyce výchozím.¹³

---

¹¹ KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština*. Jinočany. 1994. str. 22–36

¹² KNITTLOVÁ, Dagmar, a kolektiv, *Překlad a překládání*. Olomouc, str. 15

¹³ Tamtéž. str. 14–15

3.1 Práce překladatele

S překladem z cizího jazyka se setkáváme každodenně, aniž bychom si tento fakt uvědomili. Může se jednat o reklamní sdělení, nápisy v obchodech, zaslechnutí cizí řeči na ulici, v pracovním prostředí nebo ve škole. Situací, kdy k tomu dochází je nespočet.¹⁴ Pro značnou část obyvatel je tento způsob využívání překladu každodenní rutinou, která mnohdy probíhá bez většího povšimnutí či uvědomění si. Avšak pak je zde skupina lidí, kteří se třeba díky jednomu takovému setkání s cizím jazykem rozhodnou pro studium a práci s ním. Pro někoho běžná situace, a pro jiné klíčový bod, který je nasměřuje k profesi překladatele.

Podle Jiřího Levého je hlavní ideou práce překladatele zachování ústředního sdělení původního díla, nikoliv snaha jeho přetvoření za cílem vzniku díla nového. V roli překladu by tak neměl vzniknout nový originál bez předlohy, nýbrž jistá reprodukce původního díla. V praxi se tak děje nahrazením jednoho jazykového materiálu jiným, čímž je ponechán prostor k individuálnímu vytvoření veškerých uměleckých prostředků pramenících z daného jazyka. Slovy Jiřího Levého: „Překlad jako dílo je umělecká reprodukce, překlad jako proces je původní tvoření, překlad jako umělecký druh je pomezí případ na rozhraní mezi uměním reprodukčním a původně tvůrčím.“¹⁵ Levý tato slova nejvíce připisuje k umění hereckému. K literárnímu se v této profesi přidává scénické umění, kde herec, jakožto interpret a zástupce umění na jevišti, brilantně kombinuje tato dvě odvětví a definuje tak dílo nové kategorie. Na rozdíl od práce překladatele, která se pohybuje v jedné kategorii, a to, převodu jednoho druhu jazykového materiálu na jiný.¹⁶

3.2 Překladatelské postupy

Jak již bylo v historii teorie překladu mnohokrát zmíněno, překlad může být chápán pouze jako přenos informací z výchozího jazyka do jazyka cílového. Takto stručná definice však skrývá důležité aspekty samotného překladového procesu, které jsou pouhému čtenáři výsledného překladu neznámy. Každý autor má svůj styl, čímž je možné odlišit jednotlivé překladové transformace. Avšak pro každého překladatele

---

¹⁴ KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština*. Jinočany. 1994. str. 19–21

¹⁵ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Praha. 1998. str. 85

¹⁶ Tamtéž

je důležité, aby se držel výchozího textu, dostatečně pochopil obsahové sdělení v dané situaci, a především aby informace podal příjemci ve srozumitelné formě. Překladatel se tak ve své práci musí především soustředit na to, aby byla jeho práce ekvivalentní ve všech rovinách překladu, a mohlo tak vzniknout dílo vystihující obsahové sdělení originálu. Přímá ekvivalence je možná pouze tehdy, pokud má překladatel k dispozici ekvivalenty, které lze nalézt ve slovníku. V případě, že se v procesu překládání nenaskytne možnost dosazení vhodného a shodujícího se ekvivalentu, musí si překladatel pomoci překladovými transformacemi. Transformace mohou probíhat na úrovni lexikální, gramatické a lexikálně sémantické.¹⁷

Knittlová ve své knize uvádí, že spousta českých, německých i ruských lingvistů se při své práci, zabývající se do jisté míry otázkou překladu, přikláněli k teorii o srovnávací stylistice kanadských autorů Vinaye a Darbelneta. I když jejich teorii mnohdy lingvisté podrobili úpravám a drobné kritice, k práci jim bylo k užítku zejména sedm základních postupů, podle kterých se hledá řešení při nedostatku přímých ekvivalentů. Těmito postupy jsou:

transkripce – přepis přizpůsobený zvyklostem cílového jazyka na základě zvukové shody jednotek jazyka a stejně důležitá **transliterace**, která se využívá zejména při přepisu vlastních jmen při zachování jejich grafické podoby

kalk – doslovný překlad

substituace – nahrazení daného jazykového prostředku za jiný

transpozice – nevyhnutelné gramatické posuny v důsledku rozdílného jazykového systému

modulace – změna hlediska

ekvivalence – v tomto případě použití stylistických a strukturních prostředků lišících se od originálu v konkrétní oblasti

---

¹⁷ ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc. 1995. str. 22–24

adaptace – dosazení vhodné situace na místo situace obsažené v originále¹⁸

3.3 Specifika hovorové ruštiny

Tato krátká podkapitola vznikla na základě zvážení faktu, že celé originální dílo působí na čtenáře spíše jako mluvený akt přenesený do písemné formy z poslechu. Proto do teoretické části byla zařazena krátká kapitola věnující se základnímu vymezení o řeči hovorové v ruštině.

Jedny z hlavních rysů mimojazykové situace jsou nepřipravenost aktu, snadnost aktu komunikace a přímá účast mluvčích na dané komunikaci. Pro tuto komunikaci jsou dále charakteristické rysy jako používání gest, mimiky, pohledů, intonace, a především ústní forma jako hlavní styl realizace. V hovorové řeči mluvčí snadno tíhnou k produkci nových jazykových jednotek, k zjednodušování, ale zároveň se velmi často uchylují k používání již hotových řečových vzorců. Jistá touha po volné stavbě jednotek a zároveň touha po šablonových konstrukcích se projevuje především ve sféře slovtvorby, ale také v morfologickém, syntaktickém, sémantickém i fonetickém systému. Jinými slovy, vládnoucím prvkem v hovorové řeči je kontrast. Konfrontace tohoto kontrastu je tak vidět na jednotlivých pozicích účastníků řečového aktu. Rozdělují se na skupiny jedinců, kterým je forma řeči v určitém smyslu lhostejná a na skupiny zastánců správné formy řečového aktu. Avšak nejdůležitější je, aby každý mluvčí jednal v rámci a mezích vlastního vkusu a schopností. Někteří tak v řečovém aktu aplikují různé stereotypní konstrukce, nová slova, netradiční slovní obraty nebo utvářejí slovní hříčky. To vše jsou typické rysy hovorové řeči.¹⁹

Na základě těchto slov lze z části předpokládat, že autorka text psala stejným způsobem, jako by jej někomu vyprávěla. V jiném případě lze tvrdit, že autorka text namluvila, a později jej přepsala do písemné formy, která místy vykazuje značné nedostatky po gramatické stránce. V obou případech jde však o pouhé konstatování.

---

¹⁸ KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. Olomouc, 2000. str. 14

¹⁹ ЗЕМСКАЯ, Елена Андреевна, Маргарита Васильевна КИТАЙГОРОДСКАЯ а Евгений Николаевич ШИРЯЕВ. *РУССКАЯ РАЗГОВОРНАЯ РЕЧЬ: Общие вопросы. Словообразование. Синтаксис*. Москва, 1981. str. 5–8

3.4 Překlad reálií

Reálie jsou neodmyslitelnou součástí studia jazyků. Během něj by měl být každý student seznámen s jednotlivými tematickými okruhy reálií dané země, kterými jsou geografie, kultura, politický systém, historie, tradice a zvyky nebo gastronomie. Tyto oblasti se jeví jako jedny z nejzákladnějších pro studium cizího, ale i mateřského jazyka. Jazykové reálie nám tak přibližují nejužší národní specifika a dovolují nám tímto nahlédnout a detailně prozkoumat jednotlivá etnika.²⁰

U překladu reálií se můžeme setkávat s odborným komentářem nebo bližším upřesněním, které přibližují rozdíly mezi originálem a v překladu zvoleným pojmem. V tomto případě berou překladatelé ohled na čtenáře, který by mohl, bez odborného komentáře popisujícího daný jev či prvek, překlad označit za nedostatečný a neúplný. Také nastávají situace, kdy je výchozí text plný nesrozumitelností a neúplností, i přesto by měl překladatel ve své práci zachovat celistvost textu a jisté chyby z originálu neopakovat. Jednou z možností řešení problému s explikací pojmu by mohlo být použití poznámkového aparátu, jakožto vhodný způsob komentáře k doplnění informace z originálního znění.²¹

Při převádění cizích reálií do cílového jazyka můžeme postupovat různými způsoby. Nejčastější metodou přenosu reálií může být transkripce, kalk, přizpůsobení reálií aj. Přenos jazykových jednotek reálií není vždy snadný. Můžou nastat situace, kdy je pravidelný tok přísunu a výměny informací narušen sledem událostí vlivem politiky, sociálního dění anebo s příchodem nových trendů. Mění se zájmy společnosti, neustále se rozvíjející vkus a nové tendence v literatuře tak neustále přispívají k rozvoji a zvyšující se koncentraci reálií v daném jazyce.²²

3.5 Vlastní jména v překladu

Vlastní jména představují sebou jazykový materiál, kterým se zabývá onomastika. Tato jazykovědná disciplína zkoumá nejen povahu, ale také tvorbu

---

²⁰ PRZYBYLSKI, Michal. *České reálie ve výuce jihoslovanských jazyků pro Čechy*. Porta Balkanica. 2016. str. 5–10

²¹ FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno. 2009. str. 16

²² ВЛАХОВ, Сергей а Сидер ФЛОРИН. *Непереводимое в переводе*. Москва. 1980. str. 69

a funkčnost vlastních jmen, které lze na základě pojmenovávaných objektů rozdělit do jednotlivých tříd. Mezi jednotlivé jazykové skupiny proprií můžeme zařadit **bionyma** a **abionyma**. První název je označující termín pro všechny živé bytosti a organismy, které dále dělíme na **antroponyma**, vlastní jména jedinců nebo skupin. Poté se jedná o skupinu vlastních jmen pojednávající o živočiších – **zoonyma**. A v poslední řadě **fytonyma**, definující vlastní jména rostlin. Termín abionyma pojednává o neživých objektech a jevech. Na základě druhového rozlišení můžeme abionyma rozdělit do následujících skupin, a tedy na **toponyma**, vlastní jména označující zeměpisné objekty. Dále na **kosmonyma**, vlastní jména objektů vyskytujících se mimo zemský povrch ve vesmíru. A skupinu **chrématonym**, do které spadají vlastní jména útvarů stvořených lidmi, týkajících se především sféry ekonomické, politické, kulturní a společenské. Můžeme zde zařadit názvy svátků, organizací, výrobků apod.²³

Aby mohla být vlastní jména přeložena z cizího jazyka, je potřeba dodržení jistých zásad a pravidel. Existují výjimečné případy, kdy lze vlastní jména přímo přeložit. Nejčastější metodou překlada vlastních jmen tak zůstává transliterace nebo transkripce.²⁴

U **transliterace** ruských vlastních jmen na česká dochází k převodu znaků jednoho grafického systému na druhý. Ruština, angličtina nebo gruzínština používají rozdílné znakové systémy, avšak jednotlivé grafické jednotky daných jazyků se mohou shodovat. Na základě těchto shod pak dochází k mezi jazykovému přenosu vlastních jmen.²⁵

Všeobecně je potřeba u překlada brát ohled na obsah a jazyk překládaného díla. U čtenáře proto může v průběhu čtení nastat chvíle nepochopení či jistý pocit diskomfortu, a to ve chvíli, kdy narazí v překladovém díle na úsek textu vyvolávající konflikt mezi původním prostředím děje a použitým výrazem v českém překladu. Tento problém často nastává právě v případě překlada vlastních jmen.²⁶

---

²³ PLESKALOVÁ, Jana. *Vlastní jména osobní v češtině*. Brno. 2014. str. 10–11

²⁴ ТЮЛЕНЕВ, С В. *Теория перевода*, Москва, 2004. str. 229

²⁵ ЕРМОЛОВИЧ, Д.И. *Имена собственные на стыке языков и культур*. Москва. 2001. str. 17

²⁶ LEVÝ, Jiří. *Umění překlada*. Praha. 2012. Str. 88

4 Vlastní překlad

8. NOVÝ ZAČÁTEK.

4. srpen 1985

Ráno jsme s maminkou odjely autobusem do Akt'ubinsku, abychom se co nejdříve dostaly na okresní svaz družstev. Poté jsme si ve městě koupily lístky do Šubar-Kuduku a vydaly se na dlouhou cestu. Čas ubíhal pomalu. Cestou jsem sledovala z okna projíždějící auta a občas i autobusy a také nekonečné planiny spálené od slunce. Okolo nor všude panáčkovali vykrmení sysli, na sloupech seděli obrovští luňáci. Cesta byla únavná a táhla se do nekonečna. Povídání s mámou střídal spánek až se konečně po několika hodinách objevilo nádraží v Šubar-Kuduku, kde jsme vystoupily.

Ve městě žila matčina kamarádka z dětství Valentina Kosjaněnko. Vydaly jsme se ji hledat. Jejich dům stál kousek od nádraží. S radostí nás přivítala, pozvala k sobě domů a nabídla nám nocleh. Nabídla nám večeři. Pak si s mámou dlouho povídaly a vykládaly si o svých životech. Já jsem se dívala na televizi, anebo obdivovala velké akvárium s rybičkami. Po snídani u tety Vali jsme se rovnou vydaly na okresní svaz družstev, který se nacházel v centru Šubar-Kuduku. Po vstupu do obrovské budovy na okresním svaze družstev jsme šli rovnou na personální oddělení. Tam nás přivítala Nina Alexandrovna Tolkušina, žena ve středním věku, která pracovala jako tajemnice sdružení. Sdělila nám, že jsem byla pracovně přidělena do české vesnice Borodinovka k výkonu funkce hlavní účetní. Postupem času jsme se s Ninou Alexandrovnou spřátelily, často mě zvala k sobě domů na oběd nebo mi nabízela přespání, když jsem neměla možnost vrátit se domu do Borodinovky, vždyť jsem tady jezdila každý měsíc podávat vyúčtování, anebo když jsem se zdržela v účtárně nebo v bance, zatímco naše dodávka už dávno doplnila zásoby a vrátila se zpět do Borodinovky. Jednou se Nina Alexandrovna rozpovídala a prozradila mi, jak a proč jsem dostala práci zrovna v české vesnici. Když uviděla v papírech moje příjmení, řekla si pro sebe, do kterého aulu ve stepi by mě poslali chudinku, vždyť ona tam zahyne. Aul se říkalo kazašským osadám ve stepi. Byla tehdy velmi ráda, že byl vypsán požadavek na hlavní účetní v české vesnici. Díky ní jsem se dostala do krásné, české vesnice Borodinovka. S mámou jsme si koupily lístek do Borodinovky neboli sovchozu Družba. Do

Borodinovky to bylo 90 km. A byly jsme na místě. Poté, co jsme vystoupily z autobusu se nám naskytl pohled na krásnou vesnici, s písčitou a širokou hlavní ulicí, kterou lemovaly úhledné bílé domečky s přední zahrádkou. Zeleň byla všude. Před některými domy rostly květy, před jinými topoly a jilmy. Vesnice na první pohled působila čistě a velmi krásně. Našli jsme předsedu družstva Vasilije Vasiljeviče Zajčenka, který nám ukázal naši kancelář a místo, kde budu bydlet. Byl pro mě přichystán státní byt v třígeneračním domě. První byt na rohu, svým způsobem koleji pro dívky, se stal mým novým domovem. V bytě již bydlely dvě Kazašky, které však na noc zůstávaly jen zřídka. V letních teplých dnech odjížděly domu ke svým rodičům do okresu Ševčenko. Jmenovaly se Salicha a Roza Eljusizova. Přes noc v tom bytě zůstávaly až v období zimy. Takže byt jsem měla prakticky sama pro sebe. Úplně sama v cizí vesnici. Dříve byla hlavní účetní Salicha, ale pak přešla dělat účetnictví do sovchozu. Vybálila jsem kufr a pověsila své oblečení na ramínka do skříně. Roztřídila tašky s potravinami, které jsme si přivezly. Byt byl dvoupokojový, skládal se z ložnice, obývacího pokoje, vstupní terasy a kuchyně. V kuchyni stál stůl se spoustou zásuvek, vypadající spíš jako komoda a židle. V ložnici byly tři postele, stůl a na podlaze ležela košma – koberec z velbloudí srsti. Moje postel stála pod oknem. Ve střední části domu se nacházel ateliér s šicí dílnou. V okrajové části bydlela nějaká rodina. Fasáda domu byla omítnutá a natřená bílým vápnem. Střecha byla pokryta eternitem. Okna v domě byla velká.

Brzy ráno máma odjela autobusem domů. A já jsem se vydala do kanceláře. A tak dne 6. srpna oficiálně započala moje pracovní činnost v zemědělském družstvu Družba. Pod mým vedením byla ještě jedna účetní – mladá kazašská slečna Lira, která měla na starosti pokladnu. Pod naše družstvo spadalo sedm obchodů, pekárna a dvě pojízdné prodejny.

V účetním oddělení se nashromáždilo hodně dokumentů, komoditně-peněžních hlášení prodejců, faktur a mnoho dalších důležitých spisů. Se vši touto dokumentací jsem odjela s naší pojízdnou prodejnou do Šubar-Kuduku na Okresní svaz družstev, aby mi pomohli si vše utřídit a naučili mě, jak správně vést účetní výkazy. Zůstala jsem tam celý týden, než se nám podařilo všechny spisy roztřídit.

Jednou, když jsme se strejdou Sašou Grossmanem byli na cestě do Šubar-Kuduku někde mezi poli, kde zrovna probíhala sklizeň obilí, přešel nám přes cestu vzrostlý, statný mladík. Pomalu přecházel přes cestu a se zájmem koukal do auta kde jsem seděla. Znejistěla jsem a začervenala se.

Tehdy jsem neměla sebemenší poněti o tom, že s tímto mužem bude spojena moje celoživotní cesta. Avšak k tomu se teprve dostaneme.

Trvalo měsíc, než mi Salicha předala veškerou dokumentaci v Šubaru. Jednou, přesněji 28 srpna, jsme se vracely se Salichou domů autobusem. Vystoupily jsme na grejděru, tamní vyvýšené silnici na okraji vesnice a pomalu kráčely domů. Najednou při nás zastavilo auto vínové barvy, ve kterém byli dva mladíci. Jedním z nich byl hoch, který onehdy přecházel cestu před našim autem. Tím druhým byl blondatý mladík menšího vzrůstu. Odvezli nás domů. Salicha mě s nimi seznámila. Byli to hoši z naší vesnice. Petr Lyško a Saša Šipek. Zatímco já jsem vystoupila z auta, Salicha si s nimi ještě povídala. Ukázalo se, že se domluvili na tom, aby nás kluci odvezli na pole, kde rostou melouny a tykvovité plody. A tak se pro nás během pár hodin vrátili abychom si společně na poli nasbírali melouny. Pravdou je, že jsem se bála sednout do auta s cizími lidmi, naštěstí se mě Salicha snažila uklidnit a přesvědčila mě, že jsou hodní a strach opravdu není na místě. Po prašné polní cestě jsme se dostali na pole. Bylo poseté baculatými melouny.

Z provizorní budky vyšel majitel pole, který to měl celé na starost. Kluci se s ním dohodli a pán nám dovolil natrhat si zralé melouny. Jeden jsme hned rozřezali na kousky a pustili se do něj. Byl medově sladký a velmi chutný. Jeho sladká dužina se rozplývala v ústech.

Když jsme se do syta najedli, kluci se pustili do sběru melounů pro nás a ukládali je do kufru auta. Po melounech přišlo dilema s toaletou. Chtělo se mi na malou, avšak všude dokola byla jen pole a nic víc. Bylo tedy třeba to vydržet. Popravdě docela dlouho, dokud jsme se nevrátili domů. Měla jsem pocit, že mi praskne močový měchýř, ale musela jsem vydržet.

Obrovské, pruhované, tmavě zelené melouny jsme rozložili na verandě. Doma jsme ještě jeden meloun rozřízli, popovídali si, společně se zasmáli a pak kluci odjeli, museli se vrátit na pole a v kombajnech sklídit úrodu pšenice.

Mezi tím jsem si s naší sousedkou Marinou Čugunovou zašla do klubovny na film a pak na diskotéku. Nikdo z mladých tam praktický nebyl. Z kluků tam byl jenom Ivan Štajner, se kterým jsme se seznámila. Zrovna se vrátil z vojenské služby. Zbytek byly jen mladé holky. Ivan mě párkrát doprovázel domů. Avšak po tom, co mě Peťa se Sašou vzali na melouny, už nedostal moc šancí se se mnou vídat. Peťa Ivana doslova odehnal. Kluci mi následně sdělili, že jsem velmi odvážná, když jsem se sama vydala tak daleko za prací a nebála se. Však jsem také neměla na výběr. Musela jsem si odpracovat 3 roky abych obdržela diplom z učiliště. Taková byla tehdy pravidla. Nemohla jsem s tím nic dělat.

Postupně jsem se seznámila s celým kolektivem. Sedm prodavačů, dva řidiči pojízdných prodejen a tři pekařky. Opět jsem skoro celé září proseděla díky inventuře v Šubaru. 27. září přijel náš předseda Vasilij Vasiljevič Zajčenko a Saša Šipek a spolu jsme se autem vydali do Akťubinsku. Pan Vasiljevič si šel zařizovat pracovní věci a já jsem přemluvila Sašu, aby se mnou zajel k nám domů do Rodnikovky. Doma jsme pobyli hodinku a půl, sbalila jsem si nějaké potraviny a vrátili jsme se zpět do města. Tak jsem se poprvé za celou tu dobu znovu podívala domů. Na svátek velké socialistické říjnové revoluce dne 7. listopadu se mi nepodařilo dostat se domů. Bohužel jsme měli mnoho práce. Pracovní den začínal v devět ráno, mezi 13 a 14 hodinou odpoledne byla pauza na oběd a v 17 hodin se končilo. Avšak pokud bylo mnoho práce, pracovala jsem přesčas. Počasí se spolu s krajinou velmi znatelně proměnilo. Barevný podzim odhodil svůj honosný šat a zůstaly jen holé stromy. Třeskuté mrazy nabíraly na síle. Abych se doma zahřála, topila jsem si v peci. Ta se nacházela v kuchyni a teplo bylo vedeno potrubím mezi ložnicí a obývacím. Avšak kamna málo táhla, možná bylo špatné uhlí a nehořelo dobře, a tak ve výsledku nebyla schopna vytopit obytný prostor. Bylo tam chladno, a ne moc útulno. Bohužel jsem moc na výběr neměla.

Když bylo u konce období sklizně, do klubu začalo chodit mnohem více mladých lidí. Postupně jsem se seznámila se všemi, kteří pracovali pro sovchoz Družba a postupně jsem získala i nové přátele.

Podzim byl čas svateb. Ta první se konala u Vladimira Giblo, který si vzal za ženu Moldavanku Taťanu. Na svatbu mě nepozvali. Však jsem je tehdy ještě ani neznala. I přesto jsme se s Marinou vydaly podívat se na svatbu jen z dálky, pozorovaly jsme je zpoza stromů. Nechtěla jsem, ale Marina mě přemluvila. Sledovaly jsme, jak všichni zvesela tancují za tónů harmoniky, které se střídaly s moderní hudbou. To bylo venku ještě teplo. Ale zpět k listopadu. Tehdy jsem dostala pozvánku na svatbu, ženil se Vasja Vesti. V den jeho svatby jsem byla opět v Šubar-Kuduku. Během cesty, někde za družstvem Lenina, se nám pokazilo auto.

Jiná možnost nebyla, a tak jsme spolu s Vasilijem Zajčenkem šli dál pěšky. Prudký a chladný vítr byl nesnesitelný a mráz nás štípal po tvářích a na nose. Avšak stále jsme vytrvale kráčeli kupředu. K vesnici jsme se přiblížili za tmy. V oknech domů se sotva znatelně mihotalo světlo. Ukázalo se, že silný vítr zpřetrhal dráty elektrického vedení, a tak si lidé svítili jen svíčkami a olejovými lampami. Po příchodu domů jsem si ohřála na peci vodu a umyla si hlavu. Při svíčce jsem se nalíčila a hezky oblékla. Rozhodla jsem se, že na tu svatbu půjdu. Po příchodu na oslavu jsem byla překvapená, že se u nich svítí. Ukázalo se, že si zapojili náhradní elektrický generátor, díky kterému šel proud do celého domu. Bylo tam teplo, příjemně a celý dům voněl velmi chutnými jídly. Najedla jsem se a šla tančit. V malém pokoji jsme vesele tancovali za zvuků harmoniky. Na harmoniku hrál Ivana Štajner. Byla to náramná zábava, svatba se povedla. 14. prosince roku 1985 se konala svatba Saši Šipka a Věry. Dostala jsem Sašovo pozvání a přijala jej. Svatba se konala v domě u Semjona Kiričenko. Měli velký obývací pokoj se stoly uspořádanými do tvaru písmene U. Byla to velká sešlost. Během gratulací jsem přečetla připravené vtipně napsané diplomy a při potlesku je předala novomanželům. Peťa byl na svatbě jako svědek a zaujímal místo hned vedle ženicha. V té době jsem alkohol nepila, uměla jsem se skvěle bavit i bez něj. O půlnoci, poté, co jsem si dosyta užila veselí, vydala jsem se domů v doprovodu Petra Lyško.

Oblékli jsme si kabáty a vydali se po dlouhé ulici na okraj vesnice. Spěchali jsme k domu, kde jsem bydlela. Pozvala jsem ho dál, aby se trochu ohřál. Než odešel, seděli jsme spolu a bavili se o všem možném. Od toho dne mě začal navštěvovat.

Poslední týden starého roku byl hodně zábavný. Mládenci se vraceli domů z vojenské služby v Sovětské armádě. Tehdy jsem dostávala pozvánky na všechny oslavy jejich návratu u Askara Bitěmbajeva i u Sergeje Prjachi. Blížil se Nový rok. Na oslavy jeho příchodu jsme se pečlivě připravovali a přichystali novoroční koncert v našem klubu.

Silvestr jsme s kamarády slavili u Peťové sestry, Marii Giblo, doma. Stůl jsme začali prostírat v 19 hodin. Nejdříve jsme se rozloučili se Starým rokem. Po 21 hodině jsme se vydali do klubu na karneval, předvedli jsme naše hudební vystoupení a náramně se pobavili. Sešla se tam skoro celá vesnice. Bylo plno. Uprostřed veškerého dění se v klubu tyčil krásný velký svítící stromeček. Během koncertu jsem předvedla jednu zábavnou scénku a poté jsem si navlékla bílý lékařský plášť, brýle s nosem a vousy a proměnila se v doktora Ajbolita. Bavila jsem lidi tím, že jsem jim do podpaží dávala teploměr. Teploměr byl obrovský, venkovní, z meteorologické stanice od mámy z práce. Všichni se náramně bavili a nikdo mě v mé masce nepoznal. Obdržela jsem cenu za svůj kostým a musela jsem předvést další scénku. Zazpívala jsem dětskou písničku, kterou doposud nikdo nikdy neslyšel. Všichni poslouchali se zatajeným dechem.

Před půlnocí se všichni rozběhli, každý se svou partou, zpět domů. Klub se vylidnil. Za tónu cinkání křišťálových pohárů s šampaňským a zvuku Orloje jsme přivítali Nový rok. Po jídle jsme si doma zatančili a znova se vrátili do klubu na diskotéku. Příchod Nového roku jsme oslavili velkolepě. Po Novém roce začal být náš vztah s Peťou vážným. Den za dnem, týden za týdnem, čas plynul a vše se přibližovalo k 4. únoru, kdy slavím narozeniny. Konec ledna byl velmi chladný. Vytvořily se ohromné závěje a venku neustávala sněhová bouře. Jednou večer se mě Pěťa zeptal, co bych si přála k narozeninám. Zasmála jsem se a řekla: „Živé květiny.“. Ani ve snu by mě nenapadlo, že by se uprostřed tuhé zimy rozjel do města pro květiny, které se v té době nikde jinde neprodávali. Nenapadlo mě, že by kvůli tomu mohl riskovat svůj život. Ale on to udělal. Týden před mými narozeninami odjel do města s řidičem Lebed'anským nákladním vozem Zil 130.

Celý týden venku burácela děsivá sněhová bouře. Silný a trhavý vítr rozfoukával sníh. Nebylo vidět na pět metrů. 3. února jsem vezla výkazy do Šubaru a zpět se vracela 4. února, na mé narozeniny. Sněhová bouře neustávala. Cesta byla zasypaná sněhem, jehož nánosy převyšovaly grejděr. S velkými obtížemi se nám podařilo dostat do našeho oddělení 1. května. Vyložili jsme zboží v obchodě, avšak zpět do Borodinovky jsme se dostat nemohli. Spolu s řidičem panem Jerekešem Toguzovym jsme přenocovali u prodavačky Kakimy. Nabídla nám večeři a poskytla místo k přenocování. Na své narozeniny jsem se tedy domu nedostala. Nevěděla jsem, že ani Peťa se rovněž nedostal domů. Ukázalo se, že během zpáteční cesty jim na zilu upadlo jedno ze zadních kol. Na grejděru museli vysypat písek, který vezli jako náklad a s velkým úsilím se vrátili k nejbližší vesnici. U někoho doma v kotelně se jim podařilo kolo opravit a zároveň tam zůstali na noc, a přečkali bouři. Celou noc strávili v kotelně. Bouře neustávala. Nebylo zbylí, museli se vydat na cestu. Aby se mohli posouvat dál, místy si museli odhazovat sníh lopatou. Promrzlí a unavení se k večeru konečně dostali domů. Také jsem se ten den k večeru vrátila zpět domů. Ráno nám traktor K-700 pomocí radlice rozhrnul sníh a uvolnil tak cestu díky čemuž jsme se mohli vrátit zpět.

Na večeři jsem pozvala Petra, Salichu, Rozu, revizorku Ljubu, Sašu Kiričenka a sousedku Marinu Čugunovu a naši znalkyni zboží Ajsylchan s přítelem Amergalim. Ljuba přijela z Aktubinska za účelem revize v naší kanceláři. Jako první dorazil Peťa. V rukou držel květiny zabalené v prostěradle, aby je nezničil mráz. Rozbalil prostěradlo a podal mi křehkou kytici bělostných kal a velkou bonboniéru. Žasla jsem. V zimě, v takové sněhové bouři, odkud? Vždyť v zimě se živé květiny nikde neprodávaly, dokonce ani v květinářství kde byly až 8. března prvními květy tulipány. Tři roky jsem žila ve městě a věděla, že živé květiny v zimě koupit nejde. Štěstím bez sebe jsem se vrhla Peťovi kolem krku a něžně ho políbila. Okraje listů květin byly načernalé od mrazu. Obrovské bílé kaly se žlutou tyčinkou uprostřed na mě vesele a graciózně koukaly. Dlouho jsem se nemohla vzpamatovat a neustále si opakovala, proč riskoval svůj život. Mohl po cestě umrznout. To znamená, že pro něho opravdu hodně znamenám. To znamená, že mě miluje?

S odstupem několika let mi vyprávěl celý příběh, kde a jak se mu podařilo získat pro mě kaly. Když přijel do Aktubinsku, který se nachází 120 km od Borodinovky,

požádal o pomoc svého kamaráda Aleksandra Kulika, který se svou mladou ženou přestěhoval do Akt'ubinsku. Pracoval na pozici osobního řidiče u jednoho ředitele, Kazacha. Přes jeho známosti se Sašovi podařilo získat tyto květy v pohřební službě. Vždyť nikde jinde se živé květiny neprodávaly.

Při přenocování v noclehárně si Peťa půjčil prostěradlo, aby mohl zabalit kytici a zachránit ji před mrazem. Proč se zmiňuji o riskování jeho života jen kvůli květinám, vždyť mohli oba umrznout. Tak se stala nešťastná příhoda jeho spolužákovi Žumabekovi. Narodil se mu syn v porodnici v Akt'ubinsku. Když jeho ženu propustili z porodnice, Žumabek se svým otcem rozjeli za ní a novorozencem v osobním automobilu, aby je přivezli domů. Na zpáteční cestě je zastihla sněhová bouře. Cestu v mžiku zasypal sněh. Kvůli velkým závějím už nemohlo auto dále pokračovat, a tak zastavili. Co teď? V blízkosti nebylo žádná zástavba. A tak se rozhodl jít pěšky pro pomoc, za traktorem. Políbil ženu a dítě, rozloučil se s otcem a vydal se na cestu. Sněhová bouře běsnila. Naštěstí jelo kolem nějaké auto a pomohlo se jim dostat v pořádku domů. Když už byli doma, zjistili, že Žumabek se ještě nevrátil, čekali ho celou noc. Stále se nevracel.

Další den se ho muži vydali hledat. S nadějí, že ho najdou ve vesnici Ševčenko nebo Bolgarka, ale on nikde nebyl. Až po několika dnech našli ve sněhem zavátém poli pod stohem sena jeho vychladlé tělo. Našli ho v sedící pozici, odvráceného zády proti větru. Mladý muž zahynul. Z jeho mladé ženy se stala vdova. Je to tak, tuhá kazašská zima nešetřila nikoho, nědělala rozdíl ve věku.

Po kruté zimě lidé netrpělivě očekávali příchod jara. Blížil se 8. březen – Mezinárodní den žen. Hoši v klubovně organizovali koncert a soutěže pro ženy. Bylo to hodně veselé. Večer jsme se všichni sešli u Sergeje Prjachy na oslavu dne žen. Bavili jsme se za zvuků harmoniky. Za zpěvu písní se jezdilo na koních nazdobených papírovými květy. 10. března slavil narozeniny Peťuv synovec Anton. Měl 2 roky. Peťa přišel za mnou a přemlouval mě, abych s ním šla na oslavu, že už mě všichni očekávají. Dlouho jsem otálela, ale nakonec mě přemluvil. Jako dárek jsem vzala porcelánovou karafu ve tvaru kohoutka, dětské kostičky a ručníky a vydala se na úplně první návštěvu Peťovy sestry a jejího manžela Michaila. Bydleli na kolejích, které se skládali ze třech

bytu. Jejich byt nebyl moc velký. Skládal se z verandy, chodby, odkud se zprava šlo do kuchyně a hned nalevo byl obývací pokoj.

Na oslavu dorazili Peťovi rodiče, příbuzní a kamarádi od Michaila. Plné stoly se pod jídlem prohýbaly. Výběr jídlo byl rozmanitý. Necítila jsem se moc pohodlně. Ale zůstala jsem skoro do konce. Po oslavě mě Peťa doprovodil domů.

Venku se pomalu oteplovalo. Vyskytovala se první holá místa půdy, kde ustupoval sníh a kaluže na cestách. Sníh se pomalu vytrácel. Začali se vracet ptáci z teplých krajů – první ohlašovatelé jara. Slunce svítilo stále víc a víc! Blížilo se dlouho očekávané jaro v plné síle. Sníh rychle tál a potůčky vody hlasitě burácely dolů směrem k řece. Nastalo období břechky. Chodit se dalo jen v holínkách, aby nohy nepromokly. V dubnu roztál poslední sníh. Na povrch se drala první tráva, a u stromu se objevily první jehnědy. Na přelomu dubna a května step zaplavily divoké tulipány. Peťa mi dovezl plnou náruč vonících, různobarevných tulipánů. Byly krásně voňavé a barevné. Provoněly celý pokoj. Po tulipánech začaly kvést voňavé šeríky. Keře osypané chomáčky šeríku zdobily téměř každý dvůr v prostoru před domem. Byla to taková předzahrádka.

Začaly práce na poli. Nejdříve zaseli obilniny. Peťu jmenovali pomocníkem vedoucího pracovní skupiny. Od útlého rána do pozdního večera byli muži na polích. Doma se o hospodářství staraly ženy. Na starost jim zůstala veškerá domácí práce a výchova dětí. Ženy pracovaly na zahrádkách a sázely všechno nezbytné pro živobytí. A byl tu 1. červen, začátek léta. Nejkrásnější období roku. Pole se stále zelenají a všechno září v krásných zelených barvách. Stromy jsou osypaný zářivě zelenými lístečky a topoly pouštějí chomáče chmýří. Ten se vzduchem nese jako motýlek unášený teplým vánkem. Začínají dozrávat jahody. Na naše setkání mi Peťa vždycky nosil šťavnaté jahody nebo chutné pirožky, které upekla jeho maminka. S Peťou jsme začínali řešit otázku naší budoucnosti a plánovat svatbu.

Uvažovali jsme, že svatbu uspořádáme na podzim. Pak mi ale jednou večer Peťa opět dovezl máminy pirožky a k tomu dodal: „Máma řekla, že bychom se měli vzít už teď, že už je na čase zorganizovat veselici a dovést mě k nim domů, abych nemusela, hladová, sedět sama mezi čtyřmi stěny.“

Tímto způsobem mě vlastně požádal o ruku. Datum svatby bylo stanoveno na 27. června. Dalším krokem bylo oznámit naše rozhodnutí mým rodičům. A tak jsme se spolu s Petřou vydali do Rodnikovky k našim. Vzala jsem si volno. Rodiče byli na tuto novinu připraveni, v dopisech jsem naznačovala, že se letos vezmeme.

Avšak ani sestra, ani rodiče mě nechtěli provdat, aniž by neproběhly námluvy. A tak poslali Petřu, aby zajel pro jeho rodiče a začali chystat pohoštění k námluvám. Smažilo se, vařilo, peklo, míchaly se saláty a chystala spousta jídel. Na oslavu pozvali všechny příbuzné, tety i strejdy. K sobotnímu polední už se čekalo na svatební dohazovače. Tím byl strejda Aljoša Lyško. Po obřadu začaly námluvy.

Mluvili o tom, jakého mají krásného a šikovného holoubka, a ten hledá svou holubičku, která se ukrývá v těchto končinách. Pokračovali tím, že holoubci vždy žijí v páru, a proto je potřeba aby se mladí také dali dohromady. Pak následovala otázka, zdali souhlasím s tím, že bych si Petřu vzala. Po souhlasné odpovědi jsem jim nabídla chléb a sůl. Pak se začalo hodovat. Všichni příbuzní zasedli za dlouhý stůl a začali oslavovat, že jsem dala souhlas ke sňatku. Termín svatby byl stanoven na konec června. Zbývalo už jen stihnout všechno připravit na čas.

Petřovi rodiče odjeli spolu s dohazovači domů a my jsme se vydali do Akt'ubinsku nakoupit oblečení pro ženicha a nevěstu, boty a snubní prstýnky.

Tou dobou byl hlavou státu Andropov. Regály v obchodech zely prázdnotou. Kam všechno zmizelo, nebylo známo. Dokonce ani obyčejné ponožky se neprodávaly, byl nedostatek všeho.

S obtížemi se nám podařilo sehnat Petřovi oblek v obchodě s dětským zbožím. Snubní prstýnek v obchodě Izumrud pro mě neměli, jen pro Petřu. Svatební šaty se nedaly sehnat. Ty si mohli na základě kupónů koupit pouze obyvatelé města, vesničané takové výhody neměli. Tři dny jsme chodili po obchodech, avšak marně. Jediné, co jsme koupili, byly boty a závoj. Bez šatů by to však nešlo. Museli jsme se vrátit do Rodnikovky a půjčit si šaty od sestry Iriny. Pak jsme jeli domů. Doma byla organizace svatby v plném proudu. Na zahradě muži stavěli obrovský stan skládaný z koberců. Nad místem pro novomanželé jsem vyrobila a umístila z vaty dvě labutě. Celý stan se

pak vyzdobil čerstvými větvemi a květy. Podpěrné tyče upravili, aby vypadaly jako břízy. Stan byl velmi krásný. Škoda jen, že nemám žádné fotky na památku.

Muži zabili dvě velká prasata a býka, nachytali plnou vanu kapru. Ženy podřízly kuřata. To vše bylo na svatební hostinu. Nakonec jsme pozvali přes 200 lidí. Proto se při stavbě stanu počítalo s více než 200 svatebčany. Všichni příbuzní a přátelé z vesnice. 31 mých příbuzných přijelo autobusem. S nimi dorazila i moje babička, které v té době bylo 86. Byla ještě plná elánu a života. Měli obavy, že nestihli obřad, protože cesta jim trvala celý den. Ale mylili se. Svatba ještě nezačala, protože tajemník Sergali, který nás měl oddávat, odjel pracovně do Šubar-Kuduku a ještě se nevrátil. Čas se krátil k večeru. Teprve až s návratem krav z pastviny se Sergali objevil ve vesnici. Svatební obřad mohl začít.

Vydali jsme se na matriční úřad, který sídlil spolu s obecní radou na okraji vesnice. V sněhově bílých šatech se závojem jsem se vznášela vedle Peťi. Všichni hosté šli za námi. Harmonikář a mládež, především děvčata, šli před námi a tančili.

Jelikož zlatý prstýnek se pro mě koupit nepodařilo, sestra Irina musela sundat svůj a půjčit mi ho. Později jsem často přemýšlela nad tím, zdali právě tohle nezpůsobilo, že sestra ve svém životě nebyla šťastná. Ale jinou možnost jsme neměli. Měla jsem její šaty, rukavičky i prsten.

Oddali nás. Podle tradice jsme si vyměnili prsteny, připili si šampaňským a zatančili svůj první tanec za tónů svatební melodie. Pak nám všichni gratulovali a přáli hodně lásky a štěstí. Když jsme vyšli z Matričního úřadu, Peťa mě nesl v náruči a venku už bylo přítmí. U památníku vojákům padlým během Druhé světové války jsem slavnostně položila květiny. Slunce už bylo za horizontem. Šli jsme po písčité a lampami osvětlené ulici oslavit naši svatbu. Mládež a ženy, kteří šli před námi, zpívali písně a tančili tak horečně, až se zvedala oblaka prachu.

Začalo se hodovat. Všichni se usadili za stoly prohýbající se pod jídlom a s chutí začali jíst a pít. Vedle ženicha seděl jeho svědek a vedle mě Starosvarbi, žena, která hlídala láhev s šampaňským a přivázanou květinou. Když se někomu ve svatební den podařilo květinu strhnout, nebo ukrást celou láhev, byla Starosvarbi povinna zaplatit výkupné.

Obvykle na to stačila lahev nějakého alkoholu. Hudba se rozléhala po celé vesnici. Hluk a veselý rámus se rozléhal na celý stan.

Mládež vesele skotačila v rytmu hudby a zvuků harmoniky, a vířila při tom oblaka prachu. Hlína na zemi se občas musela pokropit vodou, aby se neprášilo. Zábava se protáhla až do východu slunce. Několikrát v noci během hostiny svatebčane usedali ke stolu, na který se nosila stále nová a nová jídla. Stul byl stále plný. Po půlnoci nám svatebčané předali dary, zejména peníze, ale i dva vepříky jsme dostali od Petineho strejdy. Od rodičů Peti jsme dostali krávu a prostředky na uspořádání svatby. Od mých rodičů krávu a vkladní knížku s 1000 rubly. Od hostů jsme celkově dostali 500 rublů. Tehdy byla vodka nedostatkovým zbožím, dobře, že se Irině podařilo sehnat pět přepravek vodky. Na svatbu nám vyčlenili dvě přepravky. Všechno se vypilo. Vždyť nás bylo hodně. Během večeře se někomu podařilo ukrást mi z nohy sandálek. Jedna z mnohých tradic. Pote hosté platí výkupné a každý přispívá částkou podle svých možností. Peníze pak dostanou novomanžele a střevíček se vrací nevěstě. Podle tradice mi po půlnoci sundali závoj. Posadili nás s Peťou na dvě židle vedle sebe, moje tetičky zpívaly píseň a při každém refrénu nás přikrývali šátkem, pod kterým jsme si vyměňovali polibky. Po skončení písně mi moje kmotra vyměnila závoj za šátek, kterým nás přikrývali během písně. Po tomhle obřadu jsem hodila svoji kytici mezi mladé dívky, aby jednu z nich potkalo štěstí a příští svatba měla být její. Tak se ze mě stala Peťová žena.

S Peťou jsme si oblékli zástěry a s konvicí plnou vodky jsme obešli všechny svatebčany, aby si na nás připili.

Před východem slunce jsme si zašli na chvíli odpočinout do Marinina bytu. Taková byla naše svatební noc, přesněji ráno. Byli jsme unavení, ale vydrželi jsme. Také naši hosté se pomalu odebrali do svých domovů podojit krávy a vyhnat je na pastvinu.

V deset hodin ráno už jsme byli vzhůru a museli obejít celou vesnici a pozvat na oběd všechny vesničany, kteří byli na naší svatbě. Cely den jsme se s Peťou a kuchařkami obsluhovali hosty. Roznášeli jsme jídlo a nabízeli přípitek. Opět bylo veselo. Ženy zpívaly svatební písně. Během zábavy se zase zvedala oblaka prachu na tanečním parketu. Na místech ženicha a nevěsty seděli falešní novomanželé. Ženich byl žena a nevěsta muž s fouskem.

Jakožto novomanželé byli také obdarováni různými vtipnými dárky. Koště jako vysavač, prkénko a nůž jako kuchyňský robot, staré boty pro ženicha a mnoho dalšího. Třetí den jsme opět sezvali hosty. Tentokrát kuchařky, pomocníky a organizátory naší svatby. Pro ně jsme uvařili nová jídla a hostili je z celého srdce. Ženy se bavily do úmoru, dokonce někde odchytily oslíka a jedna po druhé se na něm vozily. Celé tři dny naší svatby byly bujaré a plné radosti. Je pravda, že jsme byli všichni velice unavení. Po ukončení veselí jsme rozebrali stan a vrátili všechny lavice se stoly, které jsme si různě od příbuzných půjčili. Svatba skončila!

Zůstal nám ještě týden volna. A tak jsme odjeli do Rodnikovky k mým rodičům. Tam jsme chodili na procházky do parku plného topolího chmýří. Přes něj jsme chodili i na návštěvu k babičce a dědečkovi, nebo k sestře Irině a Josifovi.

Jednoho dne se něco přihodilo. Děda měl pletený bič s ocelovým koncem. Půjčil ho Peťovi a ten si s ním švihal na dvoře. Ve chvíli, kdy jsem vyšla ze dveří, se mi chtěl pochlubit, rozmáchnul se, zavadil bičem o mou nohu nad kolenem a způsobil mi řeznou ránu. Tekla mi jasně rudá krev. Peťa mě ihned popadl do náruče, a odnesl domů na postel. Utírat mi krev a přikládal na krvácející ránu obvazy. V pohodě, rána se zahojila, zůstala mi jenom tenká jizva na celý život. Ani jsme se nenadáli, dovolená skončila a nastal čas vrátit se do práce. S našimi blízkými jsme se rozloučili a vrátili se zpět do Družby.

Jednou jsme se potkali s ředitelem našeho sovchozu, a ten se nás zeptal, jaké máme plány do budoucna. Nabídl nám, že pokud bychom neodjeli do města a zůstali ještě rok, postavili by nám nový dům. Nabídku jsme zvážili a přijali. Náš první společný rok jsme bydleli u Peťových rodičů. Měli celkem 5 dětí. Peťa byl z nich nejstarší. Druhá nejstarší byla jeho sestra, která se vdala za Michaila Giblo, a Volod'ja, který na podzim nastoupil na vojnu. Dcera Valentyna chodila na střední zdravotní školu do Akt'ubinsku a domů se vracela jen o víkendech. Nejmladší z nich byl Anatolij, který chodil na střední.

Rodiče měli ještě jednu dceru. Jmenovala se Ljuba. Bylo jí teprve 5 let, když jí venku během vichřice vítr nadzvedl a uhodil s ní o zem. V ruce držela houstičku, ze které ukusovala. Nejspíš ji během pádu zaskočilo, a udusila se. Byla na místě mrtvá.

A tak jsme bydleli jen s Toljou a rodiči. Podzim uplynul a pomalu se blížil nový rok. Malovala jsem novoroční obrázky s Dědem Mrázem na prostěradlech a těmi pak zdobili všechny obchody. Moc ráda jsem malovala. Dokonce ani břicho mi nezavázelo.

Nový rok jsme oslavili se Sašou a Věrou Šípekovými. Zatímco já jsem byla v očekávání, jim se už dcera narodila. Hned na začátku těhotenství mi začaly problémy s tlakem, a držely se mě po celou dobu až do porodu. Stále jsem chodila do práce. Pracovala jsem do sedmého měsíce těhotenství. Až pak mi začala mateřská dovolená.

V únoru jsem oslavila své dvacáté narozeniny. Pozvala jsem domů celý náš pracovní kolektiv. Jako dárek jsem od nich dostala dvě křišťálové vázičky, dvě křišťálové mísy na bonbóny a šest sklenic na šampaňské. Tehdy byl křišťál v módě. Všichni dorazili na oběd a odjeli až večer. Během prohlídky v osmém měsíci mě doktorka Salicha lehce vylekala, prý bych s tak vysokým tlakem měla zůstat na pozorování v nemocnici. Proto mě Peťa v polovině března odvezl do města. Po cestě jsme se zastavili u Saši a Valentiny Kulikovych. Měli rok starou dcerku. Valja mi nabídla, abych zůstala u nich doma, říkala, že je zbytečné ležet v nemocnici, když se nic neděje.

Až přijde čas, do nemocnice mě sami odvezou, do té doby jsem zůstala u nich. Jednou v sobotu mě Peťa přijel navštívit a přivezl různé potraviny a maso. Když přijel podruhé, já se stále procházela na trhu s Valjou. Innočka na svět rozhodně nespěchala. Narodila se 17. dubna 1987. Už 16. dubna večer jsem tušila, že něco není v pořádku a celou noc jsem nespala. V pět hodin ráno následujícího dne jsem vzbudila Valju a Sašu. Ten mě odvedl do porodnice. Všechny mé věci pak odnesl zpět domů. Po cestě ho dokonce zastavila policie v domnění, že je ukradl. Řekl jim, že jde z porodnice, policisté tam i přesto museli zavolat a ujistit se, že to je pravda. Až teprve pak ho pustili domu. S touhle zvláštní příhodou se narodila naše první dceruška. Narodila se ve tři hodiny a 20 minut, vážila 3200 gramů a měřila 51 centimetrů. Náš rozkošný miláček. Dali jsme ji jméno Inna. Z porodnice mě vyzvedával Saša, protože kvůli počasí a podmínkám na silnici to Peťa nestihnul.

Cestu si oklikou prodloužil přes Šubar-Kuduk. Zpátky jsme rovněž jeli přes Šubar. Přímá cesta neexistovala. Peťa přijel v ředitelském uazu s řidičem Anatolijem Šipekem. Jmenovali jsme ho jako kmotrem naší Inny. Cesta domů trvala celý den. Až na večer jsme dorazili domů do Borodinovky.

Innočka byla velmi klidná holčička. Ani moc neplakala. V létě jsme trávili všechnen čas venku. Ve stínu stromů v poklidu usínala v kočárku. Peťa chodil do práce. Veškerý čas v domácnosti, včetně plnění povinností jsme trávili společně s mámou a občas se připojila i tátova babička. Tehdy jsem také babi Lízu zpovídala, jak se vlastně Češi dostali do Kazachstánu.

AKŤUBINSK. ČESKÁ POUŤ

Vesnicí se šířila novinka o příjezdu českého lunaparku, jednoduše řečeno přijela k nám pouť. Každý, kdo tam byl, překypoval chválou nad všemožnými atrakcemi a kolotoči. Rozhodli jsme se, že se tam spolu se Sašou a Věrou Šipekovými také podíváme. Je pravda, že v Puškinově parku v Akt'ubinsku jsou kolotoče celoročně, my jsme se ale chtěli podívat na českou pouť. Postavili ji v nové čtvrti nedaleko sportovního stadiónu. Hudba se rozléhala po širém okolí. Nazdobené kolotoče zářící barvami byly všude. Lidé s dětmi jako drobní mravenečci pobíhali od jedné atrakce k druhé. My jsme také vyzkoušeli všechny atrakce. Na horské dráze jsem pocítila dávku adrenalinu ve chvíli, kdy už jsem si myslela, že odletíme z dráhy pryč, ale nakonec to dobře dopadlo. Během střelení na střelnici se naši muži dali do řeči v češtině s majitelem atrakce. Rozpoutala se debata. Ptali se nás, jak se nám tady žije. Něco nám vyprávěli o sobě a o tom, jak se žije v Česku. Žili jsme v komunismu, kde bylo vše společné, kolektivní. fabriky a továrny byly státní a vesnická hospodářství spadala pod kolchozy nebo sovchozy. Všichni pracovali a dostávali od státu výplatu. Oni nám vyprávěli, že u nich jsou naopak soukromé podniky. Lidé pracují pod vedením svého šéfa a on jim vyplácí výplatu. Každý zemědělec měl vlastní traktor, pluh a další náradí. Pak se ptali, jak se v Kazachstánu objevili Češi, o čemž jsem vyprávěla v předchozí části mé knihy. Docela dlouho jsme si s nimi povídali. Po návratu domů do Borodinovky jsme všem přátelům a příbuzným s nadšením vyprávěli o Lunaparku. To bylo v roce 1989.

Rok na to k nám přijeli čeští studenti. Tehdy studovali v Moskvě a během prázdnin se rozhodli zajet podívat, jak se žije Čechům v Kazachstáně. Zřejmě hned poté co odjeli, se podělili o své zážitky doma. A za nedlouho dorazila celá delegace z ministerstva vnitra. Přijeli v létě v autobuse, ve kterém i žili. Uspořádali setkání s našimi obyvateli v selském klubu. Na tom setkání jsem chyběla, protože jsem doma pečovala o miminko. Hosté si podrobně nafotili okolí, přírodu, stavení, hospodářství a po několika dnech se vrátili zpět do Česka.

NOVÝ DOMOV

Je potřeba se vrátit zpět k reálnému životu. Na jaře se začala stavět nová ulice a hned dvě řady domů z vepřovic. Stavby rostly do výšky jako houby po dešti. Na podzim už stály stěny a začaly se pokládat střechy. Všechny domy stavěli čečenští stavebníci. Stále jsme ještě bydleli u rodičů. Léto uteklo jako voda a nastal podzim. Peťa pracoval a já jsem byla s Innočkou na mateřské. V říjnu jsem přemluvila Peťu, aby nás s Innou odvezl k mým rodičům do Rodnikovky. A tak nás tam vzal. Měla jsem v plánu mámě pomoci s rekonstrukcí. Stěny potřebovaly vybělit vápnem. Nejdříve jsem se vrhla na zadělávání všech venkovních prasklin na rohu domu, přeci jen si dům už trochu sednul. Sotva jsem se druhý den připravila na bělení stěn, přijel za mnou Peťa s novinou, že už došlo na přidělení nových domů a že už víme, který dům bude náš. Dostal nabídku, že pokud bychom měli zájem, mohli jsme si ten dům dokončit sami. Ihned jsme se všichni vrátili do Borodinovky. A tak jsem mámě nakonec nestihla pomoci s rekonstrukcí. Když jsme se vrátili, šli jsme se hned podívat na náš dům, který stál na rohu ulice naproti Úřadu sovchozu, srdce se mi rozbušilo. Žádné dveře ani okna, podlahy nebo natřené stropy a stěny. Svými prázdnými místnostmi, kde měly stát dvě cihlové pece, nás přivítal náš vlastní dům. Byla jsem šťastná a zároveň i v šoku, kolik práce je ještě potřeba udělat, vzhledem to byla hrubá stavba. Stavitelé už odjeli. Přesto jsme chtěli a rozhodli se, že do Nového roku dům dostrojíme sami. Následující rok měl být přechodným, a právě v tomto roce se podle pověr nedoporučovalo stěhovat do nového domu. A tak jsem se pustili do stavění. Po práci jsem Innu nechávala u rodičů a spolu s Peťou jsme jezdili do nového domu. Nejdříve jsme všechna okna zajistili pevnou fólií, aby v domě nebyl průvan. Poté Peťa přivezl

hlínu na zamazání stěn. Podzim už pokročil a na cestě se začaly pomalu jako zrcadla odrážet kaluže, jak jedna po druhé po nocích zamrzaly.

Čekala nás pracovní sobota. Bylo potřeba udělat první nátěr na stěnách. Na pomoc jsme si přizvali příbuzné. Hlína, kterou na ulici mísili pomocí koňské síly, byla při mazání studená, a tak jsme neustále ohřívali vodu, aby ženy nestudily ruce při práci. Do hlíny se přidávala sláma a voda, aby se směs propojila. Sláma sloužila k tomu, aby hlína nepopraskala. Pracovní sobota utekla velmi rychle, a právě v tomto roce podle pověry se nedoporučovalo stěhovat do nového domu. Nyní bylo potřeba počkat, až stěny vyschnou. Museli jsme zapojit elektrické přímotopy, aby v teplém vzduchu hlína, natřená hrubou vrstvou na stěnách a stropech, rychleji vyschla. Týdny plynuly a stěny schly pomalu. Mezi tím se Peťa domluvil s tesařem z vedlejší vesnice ohledně zhotovení rámu na okna. Ty jsme pak na verandě domu rodičů složili sami a Peťa je zasklil. Hotová okna Peťa zasadil na místo. V domě bylo šest oken, z toho dvě velká na verandě a jedno malé na chodbě, kde měla být koupelna.

Stěny nakonec vyschly, a tak se mohl vytvořit druhý nátěr z hlíny a pilin. Opět jsme svolávali ženy z vesnice, aby nám přišly v sobotu pomoci zarovnávat měkkou hlínu na stěnách do hladka pomocí malých desek. Opět jsme jim dávali jídlo třikrát denně. Mezitím pozvali Petineho kamaráda Kazacha Dljana Bitembajeva, on nám ukázal, jak se staví gruba a společně s Peťou pak jednu postavili.

Pec stavěli v šachovnicovém uspořádání, každou řadu pak prokládali železnými destičkami. Gruba rostla vyš a vyš, až se dostala ke stropu. V horní části vytvořili místo na ležení a pak udělali vývody do peci, kterou si Peťa také udělal sám. Pak jsem ji natřela hlínou s pískem. Slámu nebylo možné použít kvůli riziku požáru.

U druhé peci jsme si vše postavili sami. Obě pece topily dobře a šedý, hutný kouř vycházel z komínu ven. Topili jsme uhlím a oheň rozdělávali kizjakem, sušeným trusem. Stěny začaly vysychat a my jsme se mohli pustit do třetího nátěru stěn. Ten už jsme si dělali sami. Říkalo se tomu. Strop i stěny jsme pomocí hadříku potírali směsí písku, hlíny a koňským a kravským trusem. Tomuto se říkalo koževanije. Vypadalo to jako omítka. Po vyschnutí se mohly stěny vybělit.

V Družbě byly stěny všech domů natřené bílou křídou. Tu přiváželi z křídového dolu. Venkovní fasády domů a hospodářské budovy natírali vápnem, protože bylo odolné vůči dešti.

Na řadu přišlo položení podlah. Museli jsme počkat, až do sovchozu přivezou dřevo a klády, ze kterých se nařezaly desky. Dřevo bylo ještě mokré, proto jsme desky v místnostech jen rozložili a v některých místech přibili hřebíky, aby se v průběhu schnutí neohýbaly. Podlahu jsme udělali ve třech místnostech. Ve vstupní hale, ve které jsme první rok s Pet'ou žili, také v kuchyni a dlouhé chodbě ve tvaru písmene L. Stále bylo třeba dodělat dvě ložnice a obývací pokoj o velikosti čtyři na čtyři metry. Obě ložnice měly okna s výhledem na hlavní cestu, která vedla k úřadu. U něj stál památník vojákům padlým za Druhé světové války.

Vnitřní uspořádání pokojů bylo velmi dobré. Z menší světlé verandy se šlo do dlouhé chodby, zatočené doleva. Vpravo byla vstupní hala, ze které se šlo do velkého obývacího pokoje. Vlevo se šlo do dvou ložnic, které byly vedle sebe. Za rohem byla velká prostorná kuchyň. Na konci chodby měla být koupelna, tu jsme ale nestihli dostavět. Velký pokoj měl jako jediný dvě okna, ostatní pokoje měli po jednom. Dům byl velmi vzdušný, světlý a prostorný. Navíc stál v dobrém místě, i když to bylo na konci vesnice. Kousek od nás byl úřad, jídelna, obecní rada, potraviny a obchod s průmyslovým zbožím.

V prosinci jsme se nastěhovali do nového domu. Inna měla rok a osm měsíců. Byla velmi klidné a hodné dítě. Doma bylo teplo díky radiátorům, které jsme vyvedli po celém domě z pece v kuchyni. Fasáda domu stále nebyla dodělaná. Na stěnách z vepřovice chyběla omítka.

Po svatbě jsme nakoupili nábytek a nechali ho u rodičů, teď jsme ho konečně převezli do nového domu. Měli jsme kuchyňskou bílou lakovanou soupravu se stolem a čtyřmi židlemi. Soupravu do obýváku, která se skládala z hnědé obývací stěny, gauče, dvou křesel s obrázky růží a rozkládacího jídelního stolu se šesti židlemi. Ve vstupní hale, byl ještě jeden gauč s křesly, ty jsme kupovali zvlášť. Po nastěhování jsme si pořídili velkou barevnou televizi a krásné květinové záclony a noční bílé závěsy s květinovým potiskem. Innočka měla vlastnoručně vyrobenou kolébku, která se houpala ze strany

na stranu, v níž dcerka usínala. Na podlahy jsem položila tkané dlouhé koberečky. Tak jsme strávili poslední dny starého roku.

Pomalu se blížil rok 1987. Pozvali jsme naše přátele, aby přišli oslavit příchod Nového roku s námi. Na naší vratkou podlahu položenou na dřevěné klády jsme postavili dlouhé stoly pro 16 lidí.

Z Rodnikovky dorazila i má sestra Irina s manželem Josifem. Pomáhala mi s přípravou jídel, která zaplnila celý stůl. Pár salátů a různé dobroty donesli i naši přátelé. Venku ještě nebylo moc sněhu, a tak se nám muži rozhodli udělat překvapení. S traktorem a vlečkou, bagrem a lopatami odjeli ke grejděru za vesnici, kde už byl sníh. Lopatami házeli sníh do naběrače bagru a z toho pak do vlečky traktoru. Ten sníh přivezli k nám na dvůr, udusali lopatami, polili vodou a udělali z něj kopec na sáňkování. Skluzavka se povedla na výbornou. Po hostině se šli klouzat všichni kromě těhotných žen, Za tónů harmoniky jsme se bavili do úmoru. Náš harmonikář, Saša Šipek sjížděl kopec v hliníkovém lavoru a při tom hrál na harmoniku. Jezdili jsme, co to šlo, někdo na fólii, někdo jen tak. Tolik jsme se nasmáli. Široko daleko se to rozléhalo.

Před půlnocí jsme se tradičně vypravili do klubovny. Vyrobita jsem si kostým kapitána Flinta, který byl na jedno oko slepý. Josif mi z trámy vyřezal dřevěnou nohu a na rameno jsem si přišila plyšového papouška. Přes oko jsem si dala černou pásku. Ohnutá noha na dřevěné protéze pod kabátem nebyla téměř vidět. Na obličej jsem si nasadila umělý nos. Kostým se vydařil na výbornou a nikdo mě nepoznal, protože v přítmi sálu všichni při pohledu na mou sestru Irinu mysleli, že jsem to já. Silvestr se vydařil. Skvěle jsme si ho užili a náramně se pobavili. V té době byl nedostatek alkoholu.

Bylo to období prohibice. V čele státu stál Gorbačov. Alkohol se tehdy prodával na přiděl, láhev na jeden měsíc na jednu osobu starší 18 let. Každý pár přinesl jednu láhev. Ženy alkohol téměř nepily. Některé byly těhotné, jiné kojící matky. Vždyť jsme všichni byli mladé rodinky. Alkohol nám teda zůstal i na další den. Všichni se opět sešli u nás, jen co se postarali doma o dobytek.

Také jsme měli dvě krávy, dvě prasátka a několik slepic, které jsme dostali jako svatební dar od Petinych rodičů. Krávy jsme dostali od rodičů, jednu od Petinych a jednu od mých. O hospodářství se staral Pet'a, já jsem jenom chodila dojit krávy.

23. února jsme u Vasji Věsti slavili svátek na Den sovětské armády. My ženy jsme našim mužům uspořádaly zábavný koncert. Předělala jsem některé písně na vtípnou verzi.

Znameníť se to povedlo, moc jsme se nasmáli. 8. března na Den žen jsme byli pozváni k Měrošničenovym. Byla to doba, kdy se začaly objevovat videokazety, a tak jsme celý večer strávili sledováním filmů. Naši muži nám tehdy koupili stejné dárky, každá z nás dostala čajový servis a umělé květiny.

Prvního května jsme se všemi kamarády jezdili odpočívát do přírody na piknik k přehradě. Děti jsme vzali s sebou. Rozhodli jsme se, že vezmeme i Taněčku, i když měla teprve dva měsíce. Vozili jsme ji v kočárku. Měli jsme sebou i živého berana. Muži ho pak na místě zařizli, stáhli z kůže a maso uvařili ve vlastní šťávě v hrnci na ohni. Všichni se opět sešli u nás, jen co se postarali doma o dobytek. S velkou chutí se vše snědlo. Báječně jsme si odpočinuli po dlouhé zimě. Muži nám natrhali stepní tulipány.

Na podobný piknik jsme se vydali i v létě, tentokrát na lov raků. Zatímco muži se vydali na okraj přehrady se sítěmi, které tahali po dnu, my holky jsme se rozhodly se trochu smočit ve vodě v zátocce. Voda tam byla neuvěřitelně teplá. Jako první jsem vlezla do vody, a ucítila, jak se mi něco hýbe pod nohama. Ponořila jsem ruce a vytáhla několik obrovských raků. Doslova se to tam jimi hemžilo. Pár odvážlivých holek se je vydalo do vody lovit se mnou, zbytek měl strach, a tak zůstaly na břehu. Akorát jsme je neměli kam dávat. Svázala jsem nohavice svých tepláků a začaly jsme házet raky do takto vzniklé provizorní tašky. Menší raky jsme pouštěly a větší házely do tepláků. Chytali jsme je holýma rukama. Bylo třeba je chytat přímo za břicho, aby nás neštípli svými klepety. Když se vrátili naši unavení muži se sítěmi a pytlem, nemohli uvěřit vlastním očím, jak moc a o kolik více raků jsme ulovili holýma rukama. Mysleli si, že nám je někdo daroval. Až jsme jim ukázaly místo, kde jsme je ulovily, konečně nám uvěřili. Vydali jsme se k Tolje a Aně Čižikovym, kde jsme raky v obrovském hrnci uvařili. Obrovští červení raci leželi před námi na kulatém táce.

Najedli jsme se tak, že jsme se na ně už nemohli ani podívat. Hodně raků zůstalo, a tak jsme je dali do nádržky se studenou vodou a rozhodli se je uvařit a sníst další den. Když šla Aňa druhého dne z rána podojit krávy, musela posbírat raky, kteří přes noc z necek utekli a rozlezli se po celém dvorku. Tato historka s račí delikatesou nám zůstala v paměti na celý život.

V zimě Peťa jezdil s pásovým traktorem Altajec.

V létě zas pracoval na polní brigádě jako pomocný inženýr. Na jaře práce přibýlo, protože jsme potřebovali dodělat dům.

Po vyschnutí desek se v podlaze vytvořily značné mezery. Proto jsme se rozhodli je všechny vytrhat a položili vše od znova a na těсно. Začaly také zahradní práce. Měli jsme dvě letní kuchyně. V jedné z nich jsme vyrobili regál na potraviny. Pověsila jsem záclonky, a dali jsme tam stůl s židličkami a plynový vařič. Dříve, když jsme neměli ledničku, se maso uchovávalo ve studni ve vědru na laně, co nejniž, nad samou hladinou vody, kde se držel největší chlad. Později nám půjčil svou lednici strejda Aljoša Lyško, do doby, než jsme si pořídili vlastní. Bylo to docela složité uchovávat potraviny bez ledničky ve čtyřiceti stupňovém horku. Do té doby jsem všechny mléčné výrobky nechávala v hrncích a sklenicích ve sklepě. Držel se tam chládek.

Na jaře jsme taky začali oplocovat náš dvorek a zahrádku. Jelikož byl Peťa od rána do večera v práci snažila jsem se lišty na plot dávat dohromady sama. Ukládala jsem je vedle sebe a aby byly mezery mezi nimi stejné, používala jsem jednu úzkou lištu. Vrch a spodek jsem měřila pomocí provázku. Večer jsme společně s Peťou přibíjeli stlučený plot ke sloupkům.

Celou zahradu jsem prakticky okopala sama. Udělala jsem záhony a zasadila vše potřebné: tykvovité plody a melouny, rajčata, okurky, papriky, cibuli a česnek. Zasadila jsem i jahody, sazeničky jsme si dovezli od mámy. Od rodičů jsme si také donesli výhonky švestek a višňi. Některé višně jsme dovezli i od mých rodičů z Rodnikovky. Jednalo se o druh ukrajinské višně, která vyrůstá do velké výšky. Při jednom jsme zasadili i dva výhonky hroznů. U plotu jsem zasadila keře angreštu. Na zahradě se dobře kopalo, celina byla z poloviny písčitá. Od rodičů jsme také dovezli ranou odrůdu brambor, a tak byla první sklizeň hotová ke sběru už v polovině června.

Brambory z celiny byly neobvykle obrovské, měly velikost skoro jako dvě mužské pěsti.

Lidé procházející kolem se nestačili divit, jak velké hlízy nám tam rostou. Je pravda, že z jednoho keříku bylo maximálně 4 až 5 brambor. Dávala jsem brambory celé rodině, i tetě Marii Lyško. Prvních letošních brambor bylo 8 kusů a hned zaplnily plné vědro. I všechno ostatní rostlo jak houby po dešti! Rajčata jsme měli obrovské, krásně boubelaté a voňavé! O jahodách nemluvě, takové slad'oučké, že by jeden oněměl. Velmi bohatá úroda veškerého ovoce a zeleniny v nové pudě. Cibule byla obrovská, kulatá, zapletla jsem ji do copu, jak to dělávala babička. Je pravda, že bez vody by nic nevyrostlo. Jsem moc ráda, že nám na podzim vyhloubili studnu, která měla hloubku 12 metrů. Díky tomu jsme měli vlastní a chutnou vodu. Peťa do studny nainstaloval elektricky servomotor, pomocí kterého vodu skrze hadici pumpoval na povrch. Tou jsem i zalévala zahradu. Domů se pak voda nosila ve vědrech.

Aby mi Innočka nezavázela, položila jsem ji na dečku do hlubokých necek, kde si hezky hrála s gumovými hračkami.

Celé léto jsem strávila doděláváním vnitřních prostor domu. Postupně jsem v každém pokoji zamazala hlinou spáry a následně je bělila. Natírala podlahu, kterou Peťa znovu poskládal. Znovu jsem také natřela všechna okna a námi vyrobené parapety. Dům nám rozkvétal před očima. Byl čím dál tím útulnější. Konečně jsme mohli rozložit soupravu do ložnice. Léto jsme prakticky celé věnovali dodělvkám domácnosti. Na podzim se rozrostlo naše hospodářství o dva telátka a padesát kuřat, která jsme si koupili.

Každé ráno bylo třeba krávy podojit a na šestou hodinu ranní je vyhnat ke stádu na pastvinu. Hned na to jsem zalévala zahrádku, pokud jsem to nestihla večer.

Koneckonců zalévat se muselo vše, rostliny, keře, višně, švestky, to vše by bez zalévání uschlo. Studna byla velkou výhodou. Tehdy přijížděli kopáči a na každém dvoře hloubili studnu.

Vykládali je betonovými kruhovými tvárnici, aby se studny nezbortily.

Telata jsem krmila třikrát denně, ráno a večer měla čerstvě nadojené mléko a odpoledne dostávala mléko přihřívané. Bylo to dost složité učit novorozená telata pít z vědra. Instinktivně stáčela hlavičku vzhůru s takovou silou, že mi občas vědro z rukou vyrazila. Občas mě zoubky cvakla po prstech, nejdříve jsem jim totiž musela dát olíznout palec, a pak tele rukou navést na dno vědra kde bylo mléko. Občas se stávalo že jsem měla podlitiny pod očima. Když jsem je napájela, tvář jsem měla nakloněnou dolů a telata mě občas nechtíc do ní uhodila. Než se sama naučila pít mléko z vědra, uběhl většinou týden. Akorát bylo potřeba stále přidržovat vědro, aby jej nevyhlila. Až trochu telata vyrostla, krmili jsme je odstředěným mlékem bez tuku smíchaným s kousky chleba. Smetana zůstávala pro nás. Často jsem Innoče vařila mléčnou kaši. Kojit jsem přestala před jejími prvními narozeninami. Tenkrát jsme ji dali na pár dní k mámě Lyško, aby mě vůbec neviděla. Každý pátek jsem ji chodila pomoci umýt podlahy v domě. Innočka si mezitím hrála na zahradě pod dohledem babičky. Když v létě dozrávaly jahody, chodily jsme je sbírat skoro každý podvečer. Během dne by se nám pod sluncem mohlo udělat zle, anebo bychom mohly dostat úpal. Jahody jsme sbíraly po kýblech, bylo jich opravdu hodně. Sbíraly jsme je s Marií a Valjou, když už venku nebylo moc horko. Z jahod jsme pak vařily kompoty a marmelády a smažily chutné pirožky. Každé léto jsme také tradičně s celou rodinou vyráběli kizjak u rodičů. Trus, který se nasbíral za celou zimu, muži rozhazovali do kruhu, poléváli vodou a udusávali pomocí koňské síly jako hlinu. Potom hnůj nakydali vidlemi do mís a necek a začali jej v gumákách ušlapávat. Ženy a děti pak necky tahali na rovné plochy na dvoře a jednu vedle druhé je převracely jako bábovičky. Několik desítek metrů plochy bylo pokryté kizjakem, aby se usušil na slunci a vystačil tak na celou zimu. Po několika dnech se kizjak otočil, aby proschla i druhá strana. Zcela usušený kizjak se pak přemístil do komory a uložil v několika řadách až po samotný strop. Obvykle jsme kizjakem pouze zatápěli, jakmile se rozhořel, nasypali jsme na něj shora skrze otvor v plotně uhlí. Pro lepší hořlavost jsme kizjak namáčeli do mazutu. Dřevo neměl snad nikdo v Družbě. Všichni v pecích zatápěli kizjakem. Když měla Innočka rok a půl musela jsem se vrátit do práce. Zapsali jsme ji do školky do skupiny pro mladší děti. V té době už si uměla sama zajít na nočník, najíst se a něco málo už uměla povídat. Avšak na post účetní na úřadě jsem se už nevrátila. Peťa si to nepřál, a tak mi našel práci jako vedoucí pionýrů ve škole Kirova. Učila jsem výtvarnou výchovu a domácí práce. Děti si mě zamilovaly.

Během každé přestávky se za mnou seběhly a nalepily se na mě jak včelky na úl. Často jsme podnikali pionýrská shromáždění. Děti chodily pomáhat například seniorům nebo si připravovaly vystoupení na různé svátky. Pořádali jsme představení pro děti i dospělé v klubovně sovchozu. Po vyučování jsem vedla také umělecký kroužek.

Na Nový rok jsme připravovali karneval. Prakticky vzato jsem trávila celý den v práci ve škole. Vzpomínám si, jak se mezi učiteli ve škole povídalo o viděních jasnovidců, kteří tvrdili, že když se k moci dostane Michail Mečennyj, v zemi dojde k převratu a život se zhorší. Nemohla jsem uvěřit vlastním uším. Doopravdy se to může zhoršit, když nám bylo tak dobře? Ale tato předpověď se vyplnila. Když přišel k moci Michail Gorbačov s mateřským znaménkem na čele, Sovětský svaz se začal rozpadat. K tomu se ale vrátíme později. Všechny ženy se mě ptaly, jestli náhodou nečekáme druhého potomka.

Říkala jsem jim, že ne. A ony mě přemlouvaly, že děti spolu nejlépe vycházejí, když mají mezi sebou menší věkový rozdíl. A tak nás přemluvili. Rozhodli jsme se, že si pořídíme druhé dítě. Ve škole jsem pak s dětmi pracovala až do začátku mateřské. Škola byla obrovská, jednopatrová budova. Postavena byla do tvaru písmene U s vybetonovaným dvorem uprostřed.

Naproti vchodových dveří stál Kirovův památník. Na jeho počest také škola nesla jeho jméno. Díky velkým oknům ve třídách bylo hodně světla. K dispozici zde byla obrovská tělocvična, kde probíhaly hodiny tělocviku.

Kolem celé školy se rozprostíral velký park. Školní dvůr byl oplocený kovovým plotem, aby se na něj nezatoulal dobytek. Vysoké topoly se grációzně tyčily do nebe. Kmeny všech stromů byly natřené vápnem. Tohle opatření se provádělo každé jaro proti škodlivému hmyzu. Uprostřed parku se nacházela betonová plocha ve tvaru kruhu. Říkalo se, že se tam dříve pořádaly letní diskotéky, ale to bylo předtím, než jsem se sem nastěhovala.

Nastala dlouhá a krutá zima. Těsně před začátkem roku 1989 se nám z vojny vrátil Volod'a. Začal se vídat s Natašou Giblo. Docela často k nám po večerech chodili na návštěvu.

Zima skončila a přišlo jaro. V prvním jarním měsíci, 19. března se nám narodila Taťana. Opět na jaře, když začínal tát sníh. Pod mizejícím sněhem se všude objevovaly ostrůvky půdy.

Už nějakou chvíli Peťa pracoval jako bezpečnostní inženýr a měl k dispozici i auto typu dodávky. Na něm vozil z města nezbytné součástky pro práci. Právě tímto autem jsme odjeli do porodnice. Jako obvykle jsem se zastavili u Kulikovych na bytě a oni si mě opět nechali u sebe. Tehdy už bydleli blíž hlavní tržnici, naproti nich stála továrna CHIMPLAST a do porodnice to bylo taky kousek. Taněčka se narodila v deset hodin večer, měřila 52 centimetrů a vážila 3200 gramů. Nemohla jsem se jí nabažit, když mi ji poprvé přinesli. Rozkošné malé stvoření, s drobounkým nosánkem, světlounkými vlásky a očičky jako dva modré knoflíčky. Byla to hotová pohádková Nastěnka. Pojmenovali jsme ji Taťana po babičce Lyško a prababičce Krivoručko. Během pobytu v porodnici za mnou přijela Irina s maminkou, ke mně nemohly, ale předaly mi balíček se vzkazem. Přes zavřené okno jsme na sebe něco křičely, a já jsem byla ráda i za tohle. Vyzvednout nás přijel tatínek Peťa, strejda Saša Kulik, tety Val'a, Marija, Irina a strejda Josja. Dorazili volhou. Zrovna když jsem se chystala podepsat odhlášení z porodnice, všimla jsem si, jak ženy stojí u okna a nahlas si povídají: „Pro koho tak asi přijeli s volhou, taková noblesa.“ Když jsem vykoukla z okna a uviděla mé příbuzné, zvolala jsem, že přijeli pro mě! Kdybyste jen viděli ty závistné pohledy. Akorát nevěděli to, že na Volze mě jen vyzvedli z porodnice a dalších 120 km jsme se domů kodrcali v Petinem pracovním autě. I přesto jsem byla šťastná. Ze setkání s příbuznými, rozhovoru s nimi a že jsem jim mohla ukázat svůj poklad-Taněčku. Irina s Josifem odjeli domů do Rodnikovky a my do Borodinovky.

Během mého pobytu v porodnici se výrazně oteplilo. Venku se začalo oteplovat, a hovězí a vepřové maso, které leželo v letní kuchyni na policích, se začalo rozmrazovat. V lednici jsme sice měli malý mrazák, ten byl ale přeplněný. Aby se maso nezkazilo, Peťa ho rozdál známým a příbuzným. Na všechny strany rozdával, jen aby maso nepřišlo nazmar. Nakonec na polivku jsme vždy zařizli prase, aby maso bylo čerstvé. Kousky vepřového jsme pak různě zapékali a z mletého masa dělali zelné závitky golubce a vepřenky. Hlavně aby všechno bylo čerstvé.

Po příjezdu z porodnice jsem Taněčku poprvé přebalovala, a když jsem ji chtěla znovu zavinout, všimla jsem si, že ji bolí pravá nožička. Při každém pokusu o její narovnání se velmi rozplakala. Napadlo nás, že v porodnici došlo k vykloubení nožky. Na nic jsme nečekali, vzali malou do náručí a jeli do sousední vesnice Lenina k místnímu lidovému léčiteli, který se zabýval nápravou kostí. Děda Latypov uměl rozpoznat, s kterou kůstkou v těle je něco v nepořádku a byl schopen ji napravit a vrátit na správné místo. Avšak doma jsme ho nezastihli. Na druhý den k nám přijel sám.

Bolavou nožičku prohmatal, narovnal a zafixoval obvazem. Obvaz jsme ji museli nechat celý týden, aby se ji nožička srovnala. Výměna plínek byla dost nepohodlná, ale museli jsme to vydržet. Za týden se nožka zahojila a po bolesti nezbyla ani památka.

Byla jsem moc ráda, že se to zahojilo. Hned první sobotu od příjezdu z porodnice jsme se rozhodli uvařit polivku a pozvat všechny naše příbuzné. Sešlo se nás tady přes třicet. Každý přinesl nějaký dárek pro naši novorozenou Taňušku. S přípravami mi pomáhala Marija a tchyně. Stoly se jako vždy pod jídlom prohýbaly.

Taněčka byla klidná holčička. Innočka už spala sama v pokojíčku. V Akt'ubinsku jsme jí pořídili vlastní postýlku. Byla z leštěného dřeva se zelenou matrací a dokola měla nataženou ochranou síťku, která se dala otevírat. Díky tomu si mohla do ní kdykoliv zalézt anebo zase vylézt. Taňuška spinkala v kolíbce nebo v kočárku na verandě. Od samého počátku jsem se jí snažila otužovat, a nechávala jsem ji spát zabalenou v kočárku na verandě. Byla tam taková zima, že voda v kýblu přes noc zamrzala až na dno. Avšak Taněčce se spaní na čerstvém vzduchu zamlouvalo. Každé tři hodiny se budila ke kojení. Od pátého měsíce jsme začaly přikrmovat kašemi. Brzy na to jsem kojit přestala. Od osmého měsíce kromě začala jíst kaší i maso, brambory, ovoce a zeleninu.

V 8 měsících se Taněčka začala plazit a chvíli na to už se zkoušela postavit třeba vedle křesla, židle, stolu a taky se plazila podél gauče. V jedenácti měsících začala chodit. Na vyvrknotou nožku už si nikdo ani nevzpomněl. Díky staříčkému léčiteli

Latypovovi už ji to nikdy více netrápilo. V letě opět přijeli Čečenci, aby si něco vydělali na stavbě.

Mezi naším a domem Rozy Jeljusizové stavěli dům, který už měl jiné parametry než náš. Dům připadl Peťove sestře Marii a Michailovi. Hned po nich byla v pořadí rodina čečenců, pak učitelka Jelena Nikitična Kiričenko a Viktor Ivanovič.

Čečenci nám také dodělali betonovou omítku domu. Když bylo hotovo, celý dům jsem sama natřela bílým vápnem. Rohy domů jsem se rozhodla udělat vzorované. Během několika týdnů, vždy když Taněčka spala, jsem na přímém slunci malovala rohy střídáním kruhovitých a vlkovitých pruhů.

Na vrchu každého pruhu jsem nalepila na půl obnažené ženské postavy se vztyčenými rukami vzhůru k větvím dubu s žaludy. Všechno jsem lepila cementem, který mi holé ruce rozdrásal až do krve. Střídala jsem lepení, krmení a přebalování Tani. Na rohy verandy jsem namalovala sloupy a na ně větvící se keře růží, krásně bohaté a barevné. Dům vypadal jako z pohádky.

5 Analýza překladu

Překladové transformace

V části diplomové práce, která pojednává o překladu jako takovém, byla zmíněna tři kritéria, která by měla pomoci překladateli ke kvalitně vykonané práci. Jak již bylo řečeno, podle Grygové se jedná o **přirozenost, totožnost významu a dynamiku**. Zmíněná kritéria jsou velmi důležitá, a v překladu byl kladen důraz na to, aby byla dodržena. Obzvláště pak zachování totožnosti významu a přirozenosti cílového textu byly velmi obtížnou částí překladového procesu, jelikož originální text je napsán s prvky hovorové ruštiny.

Text se podrobněji věnuje vybraným překladatelským transformacím. Dále jsou zde na příkladech uvedeny vlastní jména, reálie aj. a popsány způsoby jejich přenosu do cílového jazyka.

Lexikálně sémantické transformace

Generalizace

Tato metoda se vyznačuje v záměně lexikálních jednotek výchozího jazyka, které nesou užší význam, jednotkami cílového jazyka s významem širším.²⁷

бахчевые культуры – melouny a tykvovité plody

- v originále se vyskytuje i zkrácená verze tohoto výrazu, a to *бахча*, která byla přeložena jako *pole s melouny a tykvovitými plody*

Konkretizace

U konkretizace dochází k nahrazení lexikální jednotky v obecnějším významu ve výchozím jazyce s jednotkou významově specifitější v cílovém jazyce.²⁸

Лошадьми топтали – koňská kopyta vše udusávala

Появились первые проталинки – holá půda, kde ustoupil sněh

Балаган – Velký stan potažený koberci

---

²⁷ VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedeniye v teoriju perevoda dlja rusistov*. Olomouc, 2013. str. 42

²⁸ Tamtéž

5.1 Překlad vlastních jmen

Překlad vlastních jmen probíhal hlavně pomocí lexikální transformace, kterou se jeví transliterace. Níže si představíme jednotlivé příklady použité během překladu.

Transliterace

Transliterace je způsob přenosu lexikálních jednotek jednoho znakového systému na systém druhý pomocí znaků překládaného jazyka. Tato překladová metoda byla využita u překladu antroponym. Z textu je patrné, že spousta jmen původně patřilo českým obyvatelům. V originálu však není zpětně dohledatelný a zjistitelný původ těchto jmen, a proto je v českém překladu i u těchto jmen použita metoda transliterace. Například překlad jména *Saša Šipek*, místo nabízejícího se *Šipek*. Vlivem toho pak dochází ke skloňování se *Sašou Šipekem*, místo běžného a logickým úsudkem zvoleného *Šipkem*.

Příklady překladu **antroponym**:

Саша Шипек – *Saša Šipek*

Алёша Лышко – *Aljoša Lyško*

Жумабек – *Žumabek*

Валентина Косьяненко – *Valentina Kosjaněnko*

Толкушина Нина Александровна – *Nina Alexandrovna Tolkušina*

Зайченко Василий Васильевич – *Vasilij Vasiljevič Zajčenko*

Салиха и Елюсизова Роза – *Salicha a Roza Eljusizova*

Штайнер Иван – *Ivan Štajner*

капитан Флинт – *kapitán Flint*

доктор Айболит – *doktor Ajbolit*

příklady překladu **zoonym**:

Суслик – *sysel*

Кориун – *luňák*

Příklady překladu **fytonym**:

Бахчевые культуры – *melouny a tykvovité plody*

Тополя – *topoly*

Карагачи – *jilmy*

U překladu toponym i chrématonym byla rovněž využita metoda transliterace, aby zůstal název města plně zachován. Příklady překladu **toponym**:

Шубар-Кудук – *Šubar Kuduk*

Актюбинск – *Aktubinsk*

Бородиновка – *Borodinovka*

Родниковка – *Rodnikovka*

Příklady překladu **chrématonym**:

Магазин Изумруд – *obchod Izumrud*

Názvy svátků, které spadají do skupiny chrématonym a kulturních reálií, byly přeloženy pomocí **rozšíření informačního základu**. Tento způsob překladu byl zvolen s přihlédnutím k příjemci textu, který by mohl považovat za nedostatečné, kdyby se v textu vyskytovalo datum daného svátku a informace patřící k němu bez označení o jaký svátek se jedná.

7 ноября – *День Великой Октябрьской социалистической революции* – *Den velké socialistické říjnové revoluce*

23 февраля – *День защитника Отечества* – *Den Sovětské armády*

8 марта – *Международный женский день* – *Mezinárodní den žen*

5.2 Překlad reálií

Docela složitou a obsáhlou kapitolou se jeví překlad reálií. Reálie jsou nedílnou součástí kultury a historie každého národa. V následujících ukázkách byly vybrány reálie nesoucí vystihující prvky života na území Kazachstánu v minulém století. Během jejich přenosu do cílového jazyka byl u některých zachován původní význam za pomoci transkripce a jiné byly rozvinuty pomocí rozšíření informačního základu. Jednotlivé pojmy jsou doplněny o stručný komentář, který obsahuje přiblížení významu nebo vysvětlení dané reálie a překlad.

Аул

- Auly jsou obydlené osady prostšího původu, než je vesnice, které se běžně vyskytují na území Kazachstánu, Asie a Severního Kavkazu.²⁹
- V textu zůstal výraz *aul* zachován pomocí transliterace a v následující větě je překladatelem doplněna vlastní věta s explikací výrazu, kde je popsáno, že se jedná o *zapadlou kazašskou vesnici ve stepi*.

Буран

- Pojem buran byl z výchozího textu nahrazen *sněhovou bouří*
- Jedná se o meteorologický jev, který je typický především pro severní oblast Kazachstánu a asijskou část Ruské federace³⁰

Бригадир

- Brigádýr je pojem propůjčený původně z vojenského slangu a jednalo se tak o vedoucího pracovní skupiny všeobecně.³¹
- V textu byl tento pojem pro lepší pochopení nahrazen výše zmíněným *vedoucím pracovní skupiny*

---

²⁹Большой толковый словарь. *Аул*. Грамота.ру. [online]

³⁰Большой Энциклопедический словарь. *Буран*. АКАДЕМИК [online]

³¹redaktoři Superia.cz. *Brigádýr*. Kdo je to [online]

Грейдер

- Grejděr je vyvýšená silnice jejíž název byl odvozen od stejnojmenného těžkého stroje, pomocí kterého byly tyto silnice stavěny³²
- Slovo je to natolik specifické, že v textu bylo plně přeneseno a zanecháno v podobě *grejděr*, a pouze u prvního setkání se s tímto slovem bylo rozšířeno pomocí informačního základu o *vyvýšenou silnici*.

Груба

- V textu byl tento pojem přeložen jako *pec*, zároveň je zde v několika případech převeden pomocí transliterace jako *gruba*.
- Původně se jednalo o tradiční ruskou pec s klasickou částí na ležení tzv. *ležankou*.³³ Tato pec byla v domech umístěna tak, aby se dala využívat ve dvou místnostech.

Кизяк

- *Kizjak* byl v překladu zachován.
- Jedná se o směs sušeného trusu hospodářských zvířat smíchanou se slámou a formovanou do požadovaného tvaru. Kizjak se využíval jako palivo při předtápění v peci, jelikož směs dobře hořela.³⁴

Кошма

- Tradiční koberec vyrobený z velbloudí nebo také ovčí srsti³⁵
- Aby došlo k zachování sdělení a zároveň k uspokojivému přenosu výrazu do českého jazyka, byla zde zvolena explikační metoda přenosu a v překladu je tedy uvedeno: *košma, tradiční koberec z velbloudí srsti*.

---

³² Большой толковый словарь. *Грейдер*. Грамота.ру. [online]

³³ Толковый словарь Даля, *Груба* грамота.ру [online]

³⁴ UHEREK, Zdeněk. *Češi z Kazachstánu a jejich přesídlení do České republiky*. Praha, 2003. str 81–82

³⁵ Толковый словарь Кузнецова. *Кошма* [online]

Меченный

- *Michail Mečennyj*
- Ve druhé polovině 80. let 20. století kolovala legenda, která odkazovala na pojednání ze středověkých spisů o vládci, jenž měl nastoupit k moci pod jménem Michail s označením *Mečennyj*. Zde se pro překlad tohoto adjektiva nabízí pohled zaměřený na kořen slova, který ve svém jádru odkazuje na slovo *meč*, a tudíž se zde pojednává o muži, který má na čele ránu od meče. Poslední Generální tajemník Sovětského svazu Michail Gorbačov, jehož nastup do vedoucí pozice země způsobil pozvolný rozpad velkého a významného státu, jak je všeobecně známo, právě tuto odlišnost ve fyzickém vzhledu v podobě rozsáhlého, mateřského znaménka na čele vlastnil.³⁶
- V příběhu se toto jméno vyskytuje v souvislosti s povídání o viděních jasnovidců, kteří zvěstovali, že se brzy k vládě dostane jistý *Michail Mečennyj*, a jehož vláda zapříčiní v zemi bídu a převrat.

Старосварби

- Jednalo se o ženu, která na svatbě hlídala láhev s šampaňským s přivázanou květinou. Když se někomu ve svatební den podařilo květinu strhnout, nebo ukrást celou láhev, byla Starosvarbi povinna zaplatit výkupné.³⁷
- Byl zachován pojem *starosvarbi* bez bližšího vysvětlení

Субботник

- Jedná se o den v týdnu, původně soboty, kdy se lidé sešli k jakékoliv obecně prospěšné práci v rámci přesčasu a zcela dobrovolně³⁸
- Pojem byl přeložen pomocí konkretizace jako *pracovní sobota*

---

³⁶ АЛЕКСАНДРОВИЧ, Зенькович Николай. *Неужели тот самый Михаил Меченый?* [online]

³⁷ Na základě informací v překládaném textu

³⁸ Толковый словарь Ушакова: *субботник* [online].

5.3 Překlad hovorové ruštiny

V této části je uvedeno několik příkladů, které obsahují značné prvky hovorovosti. Slova, jež vykazují znaky hovorovosti jsou označena tučným písmem. U každého z příkladů je uveden překlad a pojem, jenž by mohl hovorový prvek nahradit.

*А я уговорила Сашу **проскочить** к нам домой в Родниковку. – Přemluvila jsem Sašu, aby se mnou **sjel** k nám domů do Rodnikovky*

- Vhodnější výraz by v tomto případě byl **заехали**

*Мы смотрели как там весело **плясали** под звуки гармошки, **чередую** с современной музыкой. – Sledovaly jsme, jak všichni zvesela **tancují** za tónů harmoniky, **které se střídaly** s moderní hudbou.*

- Vhodnější výrazy, které mohly být použity jsou **танцевали** a **по очереди**

*Накушавшись досыта я пошла в **пляс**. – Najedla jsem se a šla zase **tančit**.*

- Výrazy, které mohla autorka místo hovorových použít jsou **наевшись** a **танец**

*Мне и в голову не пришло, что он **помчиться** в город лютой зимой за цветами. – Ani ve snu by mě nenapadlo, že by se uprostřed tuhé zimy **rozjel** do města pro květiny.*

- Výraz, který mohl být použit je **поедет**

*Женщины **копошились** в огородах, высаживая всё необходимое для пропитания. – Ženy **pracovaly** na svých zahrádkách, sázely a pěstovaly zeleninu a ovoce*

- Spisovnější verze výrazu by mohla být **работали**

5.4 Další okruhy překladu

Deminutiva

Deminutiva se v českém jazyce nevyužívají tak hojně jako v jazyce ruském. Jedná se o zdrobnělé formy substantiv, které jsou tvořeny tzv. deminucí, což je proces modifikace substantiv na drobnější formu.³⁹

Доченька – dceruška

Славенная лапочка – rozkošný miláček

Недельки – týdny

Досточка – krátká deska

- Překlad vznikl pomocí rozšíření informačního základu rozšiřujícím adjektivem *krátká*, v češtině by se zřídka kdy použilo slovo *destička*
- v textu je slovo použito následovně: *они ровняли стены мягкой глиной досточками ... – hlínu zarovnávali krátkými deskami ...*

A s deminutivou spojený překlad hypokristik, což jsou zdrobněliny antroponym byly rovněž přeloženy pomocí metody transliterace, jako všechna antroponyma v textu.

Иночка – Inečka

Танечка – Tanička

- a mnoho dalších zdrobnělých forem těchto jmen.

Frazeologismy

Frazeologismy se až tak hojně v textu nevyskytovaly, proto je zde uveden pouze tento příklad jeho překladu, ve kterém bylo užito metody generalizace.

Начался пир на весь мир.

---

³⁹ RUSÍNOVÁ, Zdenka, Marek NEKULA. CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny: *deminutivum*

- *мир на весь мир* je ustálené spojení, které se používá při veselém a bohatém stolování. V tomto případě byl k překladu použit výraz *hodovalo se*.⁴⁰

Zkratky

V originálním textu jsou používány zkratky především v případě označení sovchozů, družstev a podobných zařízení. V sovětském svazu, později také v Československu během období kolektivizace, se vyskytovala jednotná zemědělská družstva, družstevní správy apod. Aby zůstala hlavní informace v přeloženém textu, čím jak nejvíce zachována, byla zde snaha najít vhodný překlad k dané zkratce pomocí vyhledávání kolektivních zřízení na území tehdejšího Československa. Dále již v překladu nebylo využito zkrácené formy, nýbrž byl použit výraz v celém znění.

СПК, Совхозрабкооп

- Zkratka *Совхозрабкооп* je v tomto případě složeninou ze dvou zkrácených výrazů, a to *совхоз* – *Сельскохозяйственный* a *рабкооп* – *рабочий кооператив* nebo *Сельскохозяйственный кооператив*, tak zní nezkrácené verze názvu společnosti vyskytující se v textu.⁴¹ Doslovně by tak přeložený název zněl zemědělské pracovní družstvo nebo také kooperativ. V překladu byl použit pojem *zemědělské družstvo*. Adjektivum *pracovní* bylo vynecháno, jelikož v českém jazyce se při názvu zemědělského družstva neuvádí.

Совхоз

- Sovchozy byly v Sovětském svazu státními zemědělskými podniky, v doslovném překladu se jednalo o *sovětská hospodářství*.⁴²
- Jelikož se pojem *sovchoz* v češtině používal, v textu byla tato verze slova zachována a převedena pomocí transliterace

⁴⁰Толковый словарь Ушакова онлайн: *Мир* [online]

⁴¹КУЗЬМИЧ,И.П.ЭлектроннаябиблиотекаБГУ:СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЙ ПРОИЗВОДСТВЕННЫЙ КООПЕРАТИВ (СПК) [online]

⁴² Толковый словарь Ушакова онлайн: *Совхоз* [online]

P. П. С., Рай. Потреб. Союз

- Plné znění této zkratky je *Районный Потребительский Союз*. Doslovná verze by zněla *Okresní Spotřebitelský Svaz*. V textu však byl použit překlad *Okresní svaz družstev*, a to na základě výzkumu, jaké názvy se za socialismu používaly v Československu.⁴³ Nejblíže a adekvátní verzí překladu se tak nabízel právě tento zvolený překlad.

---

⁴³Wikipedie: *spotřební družstvo* [online]

ZÁVĚR

Záměrem této magisterské diplomové práce bylo vytvoření adekvátního překladu vybraných kapitol sepsaných pamětí s názvem *Jak Češi žili na území Kazachstánu* autorky Natalie Lyško. Toto dílo podává rozsáhlý pohled na část historie skupiny českých krajanů, kteří se pod vlivem ekonomických a politických změn rozhodli razantně změnit svůj život. Přesun do odlehlých oblastí s jinou kulturou, jazykem a zvyky zanechal stopu v životě několika generací. Autorka pamětí podává svědectví prostým způsobem a místy hovorovou ruštinou. Její vyprávění se zaměřuje zejména na základní aspekty tehdejšího života, kterými byly práce, hospodaření a rodinný život.

První kapitola podává stručný náhled do historie a průběhu přesídlení skupiny českých obyvatel do různých oblastí Ruska a následně i Kazachstánu. Migrace části českých krajanů měla svou příčinu v ekonomických a hospodářských důvodech, jakými byli nabídka i následný úbytek zemědělské půdy a nedostačující pracovní příležitosti. Finálnímu ukotvení migrující populace v Kazachstánu, o kterém pojednává tato kapitola, předcházelo dlouhé putování a stěhování, které mělo svůj začátek v polovině 19. století na Krymu. Následně se přes různé odlehlé oblasti Ruska určitá část migrujících v roce 1911 usadila v nově založené osadě Borodinovka v severozápadní části Kazachstánu. Právě zde se odehrává příběh autorky díla. Díky řemeslným a hospodářským schopnostem a dovednostem se českým krajanům podařilo rychle adaptovat na nové prostředí a podmínky. Zdárný proces integrace proběhl i na sociální úrovni, ve které se Češi dokázali začlenit do společnosti s odlišnými znaky po stránce mentality, zvyků a mravů.

Jedním z cílů práce bylo představení a bližší seznámení se s autorkou textu. Druhá kapitola tak prezentuje stručný náhled na část života autorky Natalie Lyško, spojenou s přesunem do Borodinovky, budováním pracovní kariéry a osobního života, jehož následné pokračování ovlivnila skutečnost, že za muže pojala jednoho z potomků českých migrantů Petra Lyško. Po politických změnách v 90. letech v Česku dostali možnost vrátit se do země manželových předků.

Třetí kapitola se věnuje základnímu vymezení o překladu. Pojem překlad je zde definován z pohledů různých autorů. Slovy Levého by v překladu mělo docházet

k zachování hlavního sdělení originálního díla. Proto by mělo v praxi docházet k tomu, že překlad dá prostor ke vzniku reprodukce původního díla, nikoliv ke vzniku díla nového. Podle Šabršuly může být překlad brán jako proces utvářený poznatky z působení věd o kultuře, historii, sociologii, estetice, literatuře nebo nauky o sémiotice. V textu této kapitoly jsou zmíněny druhy překladu jako je překlad volný, doslovný, věrný, autorský nebo adekvátní a je zde přiblížena typologie základních kategorií překladu podle Jakobsona. O typologii překladu existuje velké množství literatury, proto jsou v této kapitole zmíněny jen základní klasifikace a informace, které mohly být užitečné při procesu překládání. Jsou zde přiblížena kritéria definována podle Grygové, díky kterým může dojít k úspěšné transpozici cílového jazyka bez vedlejších textových deformací.

V textu je dále představena práce překladatele, co tato práce obnáší a čeho by se měl během procesu překládání překladatel držet. Pojednává se zde o základních teoretických poznatcích, které se týkají procesu překládání a jsou zde přiblíženy vybrané překladatelské postupy. Po jazykové stránce je zde představena podkapitola představující základní prvky hovorové ruštiny. Toto téma bylo do práce zařazeno na základě zvážení faktu, že celé originální dílo působí na čtenáře spíše jako běžný mluvený akt přenesený do písemné formy z poslechu. Přesný vývod odhadů týkajících se vzniku struktury textu nelze určit. I přesto je možná díky takovému množství hovorových výrazů a konstrukcí dílo právě samo o sobě velmi specifické a zajímavé. Především v jazyce originálu.

Poslední dvě podkapitoly se věnují překladu reálií a vlastních jmen. Pojmy jsou zde vysvětleny a pomocí základní klasifikace popsány. Je zde popsána důležitost reálií a to, že jsou neodmyslitelnou součástí každého národu, a tedy i stěžejním bodem studia jazyků. Jsou zde uvedeny vybrané transformace, pomocí kterých můžeme jednotlivé reálie překládat. I přes záludnosti překladu této kategorie se nejčastěji zvolenou metodou přenosu ve výsledku jeví transkripce a transliterace, přizpůsobení reálií pomocí rozšíření informačního základu aj.

Podkapitola o vlastních jménech je věnována základní klasifikaci rozdělující propria na živé objekty – bionyma a objekty neživé – abionyma. Dále je tato typologie rozdělena u bionym na antroponyma, zoonyma a fytonyma a u abionym na toponyma,

kosmonyma a chrématonyma. Kromě kosmonym jsou zbylé klasifikační třídy demonstrovány na příkladech z překladu v části práce věnující se překladovému komentáři. Aby byly dodrženy určité zásady a pravidla překladu vlastních jmen, jsou zde uvedeny metody transliterace a transkripce, pomocí kterých probíhá přenos vlastních jmen.

Během tvorby překladu, který je představen ve čtvrté kapitole, byly vyvozeny následující závěry. Z hlediska překladatele je velmi důležité, aby se dopředu dostatečně seznámil s tématem a pozadím překladu a osvojil si autorův osobní styl psaní. Bylo potřeba si stanovit jasné cíle, do jaké míry je možné zachovat styl psaní autorky textu, který byl místy velmi výrazně ovlivněn prvky hovorové ruštiny. Při tvorbě musely být brány ohledy na příjemce textu. Pokud by byl text přeložen doslovně, nemuselo by dílo na příjemce působit stejným způsobem, jak by tomu bylo v případě příjmu textu v originálním jazyce jeho čtenářem. Během překládání byl kladen důraz na dodržení totožnosti významu a zachování přirozenosti cílového textu v rámci možností překladatele.

Další z cílů této práce bylo vytvoření analyzujícího komentáře vybraných částí překladu. Překladatelský komentář se věnuje procesu překladatelské práce a vybraným transformacím a postupům, které byly během tohoto procesu použity. Jedná se například o transformace na lexikálně sémantické úrovni, pod které spadá generalizace a konkretizace. Dále formální transformace, ke kterým můžeme řadit hojně využívanou transliteraci anebo transkripci. V této práci byla využívána nejen česká a ruskojazyčná literatura, ale také možnost čerpání ze zdrojů dostupných na internetu jako jsou vědecké články, webové stránky nebo ruskojazyčné výkladové slovníky. Dále jsou v komentáři uvedeny jednotlivé příklady vlastních jmen, je zde provedeno jejich zařazení a popsána metoda přenosu. U vlastních jmen se jednalo hlavně o transliteraci.

V části komentáře, která se věnuje překladu reálií je uvedeno několik příkladů reálií specifických pro danou dobu a místo. Ke každému pojmu je přiřazena informace, která ho blíže specifikuje a poté je zde také uveden překlad, který byl použit v textu. U reálií byla nejčastěji využívána metoda transliterace, explikace výrazu nebo rozšíření informačního základu.

Značně problematické, a zároveň specifické a vystihující celé dílo byly překlady prvků hovorové ruštiny. Po překladatelské stránce se zde vyskytly specifické aspekty, spojené mnohdy s obtížným provedením překladu. Jednalo se o některé ryze hovorové popisy situací a činností, jež v češtině, jakožto jazyku se svými pravidly a specifiky, byly v doslovném překladu prakticky nerealizovatelné a vyžadovaly mírné pozměnění stylu výkladu. V části komentáře, který se týká této oblasti je uvedeno několik vět, které v sobě nesou znaky hovorovosti. Dále je do komentáře zahrnuto několik dalších vybraných okruhů, které se při překladu jeví jako problémové.

V této práci bylo cílem vytvořit vhodný překlad příběhu *Jak Češi žili na území Kazachstánu*. Zdali se tento cíl povedlo splnit, bude muset každý posoudit individuálně.

V závěru této práce je potřeba konstatovat, že autorčin osobitý způsob psaní dokázal autora překladu přenést do dané doby a vcítit se do role autorky originálu. Natalie Lyško zde svým osobitým způsobem představuje běžné denní situace, rutinu družstevní práce, život na vesnici uprostřed stepi a mnohé radosti i úskalí osobního života, kterými nám dává možnost nahlédnout do té doby jejíma očima a zakusit tak danou dobu. Byť jsou paměti sepsány s nedostatky po gramatické stránce, v žádném případě to neubírá na osobitosti a poutavosti celého příběhu. Díky všem těmto prvkům se s textem pracovalo dobře, i když ony problémové okruhy byly občas velkou výzvou a překážkou, jež zpomalovala celý proces překládání.

РЕЗЮМЕ

Данная дипломная работа с названием "Как чехи жили на территории Казахстана – перевод текста Н. Лышко с культурно-историческим комментарием“ посвящена переводу избранной части текста мемориального повествования Натальи Лышко о жизни чехов на территории Казахстана. Автор оригинала, Наталья Лышко, не является профессиональным писателем. Авторский текст использован с сервера proza.ru, который представляет собой российский интернет-портал, позволяющий независимым авторам свободно публиковать свои работы под защитой авторских прав. Основными целями этой работы являются создание адекватного перевода отдельных частей написанных мемуаров, подход к теме миграции жителей Чехии на территорию бывшего Советского Союза и профиль автора текста.

История Натальи Лышко дает обширный взгляд на часть истории группы чешских соотечественников, которые под влиянием экономических и политических перемен решили радикально изменить свою жизнь. Переезд в отдаленные районы с другой культурой, языком и обычаями оставил след в жизни нескольких поколений. Автор воспоминаний дает показания в простой манере и местами на разговорном русском языке. Ее повествование сосредоточено в основном на основных аспектах жизни того времени, которыми были работа, сельское хозяйство и семейная жизнь.

Структурно эта работа разделена на несколько частей. Первые три главы содержат теоретические данные, которые посвящены культурно-историческому контексту, описанию жизни автора и основным данным о переводе, работе переводчика и специфике выбранного перевода. За этими главами следует перевод и анализ отдельных элементов переводческого материала.

В первой главе находится краткое представление об истории и ходе переселения группы чешских жителей в регионы России, а затем и Казахстана. Миграция части чешских соотечественников была вызвана экономическими и политическими причинами, такими как убыль сельскохозяйственной земли и недостаточные возможности трудоустройства. Окончательному закреплению

мигрирующего населения в Казахстане, о котором идёт речь в этой главе, предшествовали долгие путешествия и миграция, которые начались в середине 19 века в Крыму. Впоследствии, через различные отдаленные регионы России, определенная часть мигрантов поселилась в 1911 году во поселке Бородиновка в северо-западной части Казахстана. Именно здесь происходит история автора произведения. Благодаря ремесленным и экономическим способностям и умению чешским соотечественникам удалось быстро адаптироваться в новой среде и условиях. Успешный процесс интеграции произошёл и на социальном уровне, в ходе которого чехи сумели включиться в общество с иными чертами с точки зрения менталитета, обычаев и нравов.

Одной из целей было ближнее знакомство с автором текста. Во второй главе представлен краткий обзор части жизни автора Натальи Лишко, связанной с переездом в Бородиновку, созданием карьеры и личной жизни, на которую повлиял факт, что она вышла замуж за одного из потомков чешских мигрантов, Петра Лишко. После политических перемен девяностых годов в 2008 году в Чехии, им была предоставлена возможность вернуться в страну предков ее мужа.

Третья глава посвящена основному определению перевода. Концепция перевода определяется здесь с точки зрения разных авторов. По словам Лэвэго, в переводе должна сохраниться основная мысль произведения. Поэтому на практике перевод должен приводить к репродукции оригинального произведения, а не к созданию нового. По словам Шабршулы, перевод можно рассматривать как процесс, сформированный знаниями и влиянием таких областей наук, как культура, история, социология, эстетика, литература и наука о семиотике. В тексте этой главы описываются такие типы перевода, как свободный, буквальный, точный, авторский или адекватный, и здесь представлена типология основных категорий перевода по Якобсону. Существует большое количество литературы по типологии перевода, поэтому в этой главе рассматриваются только основные классификации и информация, которые могут быть полезны в процессе перевода текста от Натальи Лишко. Здесь приближены критерия определённые по Григовой, благодаря чему

успешная транспозиция исходного языка может происходить без вторичных текстовых деформаций.

В подразделах третьей части далее представлена работа переводчика, с ориентацией на информации о том, что собой эта работа представляет и чего переводчик должен придерживаться в процессе перевода. В нем рассматриваются базовые теоретические знания, связанные с процессом перевода, и представлены избранные способы перевода. Что касается языка, то здесь есть подраздел, в котором представлены основные элементы разговорного русского языка. Эта тема была включена в работу на основе рассмотрения того факта, что оригинальное произведение действует на читателя более как обыкновенный устный акт, переведенный в письменную форму с прослушивания. Точный вывод оценок, касающихся происхождения структуры текста, определить невозможно. Тем не менее, возможно, что именно благодаря обилию разговорных выражений работа очень специфична и интересна. Прежде всего на языке оригинала.

Последние два подраздела посвящены переводу реалий и имен собственных. Эти понятия объясняются здесь и описываются с использованием базовой классификации. В нем описывается важность реалий и тот факт, что они являются неотъемлемой частью каждой нации и, следовательно, центром изучения языка. Это избранные преобразования, с помощью которых мы можем отдельные реалии переводить. Несмотря на сложности перевода этой категории, наиболее часто выбираемым методом передачи в результате оказывается транскрипция, адаптация реалий путем расширения информационной базы и т.д.

Подраздел, посвященный именам собственным, посвящен основной классификации, разделяющей свойства на живые объекты – бионимы и объекты неодушевленные – абионимы. Кроме того, эта типология делится на антропонимы, зоонимы и фитонимы для бионимов, а также топонимы, космонимы и хроматонимы для абонимов. В дополнение к космонимам, остальные классы классификации демонстрируются на примерах из перевода, в части работы, посвященной комментарию к переводу. В целях соблюдения

определенных принципов и правил перевода имен собственных здесь указаны методы транслитерации и транскрипции, с помощью которых происходит передача имен собственных.

В ходе создания перевода, который представлен в четвертой главе, были сделаны следующие выводы. С точки зрения переводчика, очень важно заранее достаточно ознакомиться с темой и предысторией перевода и овладеть личным стилем письма автора. Необходимо было поставить четкие цели, насколько возможно сохранить стиль написания автора текста, на который в некоторых местах очень сильно повлияли элементы разговорного русского языка. При создании должен был быть учтен адресат текста. Если бы текст был переведен дословно, произведение не произвело бы на адресата такого же эффекта, как на языке оригинала. Во время перевода акцент был сделан на сохранении идентичности смысла и сохранении естественности целевого текста в пределах возможностей переводчика.

Еще одной из целей этой работы было создание комментария к переводу отдельных частей перевода. Этот комментарий посвящен процессу работы переводчика и выбранным преобразованиям, и процедурам, которые были использованы во время этого процесса. Например, это преобразования на лексико-семантическом уровне, под которые подпадают обобщение и конкретизация. Дальнейшие формальные преобразования, к которым мы можем отнести широко используемую транслитерацию или транскрипцию. В этой работе использовалась не только литература на чешском и русском языках, но и источники, доступные в Интернете, такие как научные статьи, веб-сайты или русскоязычные толковые словари. Далее в комментарии приводятся отдельные примеры имен собственных, здесь производится их включение и описывается способ передачи. Что касается имен собственных, то это была в основном транслитерация.

В части комментария, посвященной переводу реалий, приводятся несколько примеров реалий, характерных для данного времени и места. Каждому термину присваивается информация, которая уточняет его более подробно, а затем здесь также указывается перевод, который был использован

в тексте. На самом деле чаще всего использовался метод транскрипции, расширения информационной базы или конкретизации.

Существенно проблематичными и в то же время специфичными и описывающими всю работу были переводы элементов разговорного русского языка. Что касается перевода, то существовали специфические аспекты, связанные со сложностью перевода. Это были некоторые чисто разговорные описания ситуаций и действий, которые на чешском языке, как языке со своими правилами и спецификой, были практически нереализуемы в буквальном переводе и требовали небольшого изменения стиля перевода. В разделе комментариев, который относится к этой области, есть несколько предложений, которые несут в себе черты разговорного языка. Кроме того, в комментариях включены несколько других отдельных заголовков, которые при переводе оказались проблематичными.

В этой работе целью было создать соответствующий перевод истории – *Как жили чехи на территории Казахстана*. Была ли достигнута эта цель, необходимо будет оценивать на индивидуальной основе.

В конце этой работы необходимо заявить, что авторский оригинальный способ письма смог перенести автора перевода в данное время и сопереживать роли автора оригинала. По-своему Натали Лишко представляет повседневные ситуации, рутину совместной работы, жизнь в деревне посреди степи и множество радостей и трудностей личной жизни, через которые она дает нам возможность взглянуть на то время ее глазами и пережить его. Хотя мемуары написаны со значительными грамматическими ошибками, ничто не умаляет специфичности и привлекательности всей истории. Благодаря всем этим элементам текстом работалось хорошо, хотя проблемные области иногда были большим барьером и препятствием, которые замедляли процесс перевода.

ZDROJE

Česká literatura:

FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Brno: Host, 2009, 320 s. Studium. ISBN 978-80-7294-343-2.

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010, 291 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2428-6.

KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština*. Jinočany: H & H, 1994, 260 s. Linguistica. ISBN 80-85787-14-8.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012, 367 s. ISBN 978-80-87561-15-7.

LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. *Umění překladu*. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:25bb6740-b97f-11e2-8b87-005056827e51>

PLESKALOVÁ, Jana. *Vlastní jména osobní v češtině*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6938-1.

ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. ISBN 80-7067-489-X.

Ruská Literatura:

ТЮЛЕНЕВ, С В. *Теория перевода: Учебное пособие*. Москва: Гардарики, 2004. ISBN 5-8297-0204-5.

ЗЕМСКАЯ, Елена Андреевна, Маргарита Васильевна КИТАЙГОРОДСКАЯ а Евгений Николаевич ШИРЯЕВ. *РУССКАЯ РАЗГОВОРНАЯ РЕЧЬ: Общие вопросы. Словообразование. Синтаксис*. Москва: Наука, 1981.

ВЛАХОВ, Сергей а Сидер ФЛОРИН. *Непереводимое в переводе*. Москва: Вл РОССЕЛЬСА, 1980. ISBN 198044--80 4602000000 70104--023 003(01)--80.

VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedeníje v teoriju perevoda dlja rusistov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. Skripta. ISBN 978-80-244-3417-9.

Elektronické články a sborníky:

PRZYBYLSKI, Michal. *České reálie ve výuce jihoslovanských jazyků pro Čechy*. Porta Balkanica [online]. 2016, 8(2), [5]-10 [cit. 2022-04-03]. 1804-2449.

Elektronické zdroje:

Ministerstvo vnitra České republiky. Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2007 [online]. Praha, 2008.

redaktoři Superia.cz. Brigadýr. Kdo je to [online]. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://kdojeto.superia.cz/ruzne/brigadyr.php>

Wikipedie: spotřební družstvo [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C4%8Dela_\(spot%C5%99ebn%C3%AD_dru%C5%BEstvo\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C4%8Dela_(spot%C5%99ebn%C3%AD_dru%C5%BEstvo))

АЛЕКСАНДРОВИЧ, Зенькович Николай. Неужели тот самый Михаил Меченый? [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://biography.wikireading.ru/156948>

КУЗЬМИЧ, И.П. Электронная библиотека БГУ: СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЙ ПРОИЗВОДСТВЕННЫЙ КООПЕРАТИВ (СПК) [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/111285/1/%d0%a1%d0%95%d0%9b%d0%ac%d0%a1%d0%9a%d0%9e%d0%a5%d0%9e%d0%97%d0%af%ef%80%89%d0%99%d0%a1%d0%a2%d0%92%d0%95%d0%9d%d0%9d%d0%ab%d0%99%20%d0%9f%d0%a0%d0%9e%d0%98%d0%97%d0%92%d0%9e%ef%80%89%d0%94%d0%a1%d0%a2%d0%92%d0%95%d0%9d%d0%9d%d0%ab%d0%99%20%d0%9a%d0%9e%d0%9e%d0%9f%d0%95%d0%a0%d0%90%d0%a2%d0%98%ef%80%89%d0%92%20%28%d0%a1%d0%9f%d0%9a%29.pdf>

ЛЫШКО, Наталья. Как чехи жили в Казахстане. 20 столетие. In: Проза.ру [online].2019,16.03.2019[cit.2022-04-14]. Dostupné z: <https://proza.ru/2019/03/16/1375>

Ruskojazyčné a české slovníky:

RUSÍNOVÁ, Zdenka, Marek NEKULA a . CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny: deminutivum [online]. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/DEMINUTIVUM>

Большой толковый словарь. Аул. Грамота.ру [online]. [cit. 2022-05-04]. Dostupné z: <http://www.gramota.ru/slovari/dic/?word=%D0%B0%D1%83%D0%BB&all=x>

Большой толковый словарь. Грейдер. грамота.ру. [online]. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <http://www.gramota.ru/slovari/dic/?lop=x&bts=x&zar=x&ag=x&ab=x&sin=x&lv=x&az=x&pe=x&word=%D0%93%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%B5%D1%80>.

Большой Энциклопедический словарь. Буран. АКАДЕМИК [online]. 2000 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/80210>

ДАЛЬ, В. И. Груба. : Толковый словарь Даля, грамота.ру [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc2p/226370>

КУЗНЕЦОВ, С. А., Толковый словарь Кузнецова. *Кощма* [online]. 1998 [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: <https://endic.ru/kuzhecov/Koshma-61969.html>

УШАКОВ, Д. Толковый словарь Ушакова онлайн: Пир [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://ushakovdictionary.ru/word.php?wordid=48534>

УШАКОВ, Д. Толковый словарь Ушакова: Совхоз [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/226386>

УШАКОВ, Д. Толковый словарь Ушакова: субботник [online]. [cit. 2022-04-25].
Dostupné z: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/1046402>

ПŘÍLOHY

Originální text

8. НАЧАЛО НОВОЙ ЖИЗНИ.

4 августа 1985 года мы вместе с мамой утром выехали на автобусе до Актюбинска, что бы 4 смогли уже попасть в Рай.Потреб. Союз. В Актюбинске купив билеты в Шубар- Кудук мы отправились в долгий путь. Дорога была длинная. Я смотрела в окно, на проезжавшие мимо машины и иногда автобусы, смотрела на бескайние поля, выжженные от палящего солнца. Стоящих возле норок толстых сусликов, а на столбах сидели болшие коршуны. Дорога была утомительно-бескайней. Временами мы с мамой разговаривали, потом я уснула. Через нескеолько часов мы наконец-то приехали на железнодорожную станцию Шубар-Кудук.

У мамы в Шубар-Кудуке оставалась жить её подруга детства Валентина Косьяненко. Мы пошли её искать. Их дом находился на краю станции, недалеко от Ж.Д. вокзала. Она нас встретила и с радостью пригласила в сой дом, на ночлег. Накормила нас ужином. Они с мамой долго разговаривали, рассказывая друг другу о своей жизни. Я смотрела телевизор. Или любовалась большим аквариумом с рыбками.

Утром позавтракав у т. Вали мы пошли в Рай.Потреб. Союз., который находился в центре Шубар-Кудука. Войдя в огромное здание Рай.Потреб.Союза мы пошли в отдел кадров. Там была женщина среднего возраста Толкушина Нина Александровна, секретарь Р. П. С. От неё узнали, что меня направляют на отработку в чешское село Бородиновку, главным бухгалтером. Потом мы с Ниной Александровной подружились, она меня часто приглашала к себе домой на обед или предлагала переночевать, когда я не могла добраться домой в Бородиновку, ведь я ежемесячно приезжала сдавать отчёт. Когда задерживалась в Бухгалтерии или Гос. Банке, а наши автолавки с товаром уже уехали в Бородиновку.

Как-то Нина А. Мне рассказала почему я попала в чешское село на работу. Что когда она увидела мою фамилию, то подумала: Боже мой куда же послать эту бедную девочку, в какой аул. Ведь она там пропадёт. Хорошо, что требовался

гл. Бухгалтер в чешское село. Благодаря ей я попала в красивое, чешское село. Бородиновка.

Мы с мамой купили билеты на рейс в Бородиновку или совхоз Дружба. До Бородиновки оставалось проехать путь длиною в 90 километров. И вот мы добрались на место.

Выйдя из автобуса мы увидели красивое село, ровная широкая и песчаная центральная улица, аккуратные белые дома с полисадниками. Дома утопали в зелени. У кого-то в полисаднике цвели цветы, у кого-то росли тополя или Карагачи. На вид посёлок был чистый и очень красивый.

Мы нашли председателя совхоз рабкооп совхоза Дружба Зайченко Василия Васильевича. Он показал где находится наша контора и где я буду жить. Для меня была приготовлена гос. квартира в трёх семейном доме. В угловой, первой квартире было как бы общежитие для девушек, где буду жить я. В этой квартире жили ещё две девушки казашки. Но они оставались там на ночь в редких случаях. Летом, пока было тепло они уезжали домой в отделение Шевченко, где жили с родителями. Это были девушки казашки.: Салиха и Елюсизова Роза. Оставались они ночевать только в зимний период. Так что практически я там осталась одна. Совсем сама в незнакомом для меня псёлке.

До этого главным бухгалтером была Салиха, но потом она перешла в совхозную бухгалтерию

Распаковав чемодан , повесила свои вещи на плечики в шифонер. Разобрала сумки с продуктами, которые привезли с собой. Квартира была двухкомнатная . Веранда, кухня, длинный узкий зал и спальня . В кухне стоял тумбовый стол , и стулья. В зале лишь шифонер. А в спальне стояло три кровати и стол. На полу лежала кошма. Моя кровать находилась под окном.

В середине дома было Бытовое отелье и швейная мастерская. На краю жила семья. Снаружи дом был поштукатурен и побелен белой известью. Крыша была покрыта обычным серым шифером. Окна большие .

Рано утром мама муехала домой на автобусе. А я пошла в бухгалтерию. Так , 6 августа началась моя трудовая деятельность в Дружбинском Совхозрабкоопе. Под моим руководством был ещё один бухгалтер-молоденькая девушка казашка, Лира. Она вела кассу и была моим помощником. В наш кооператив входило 7 магазинов, хлебопекарня и 2 автолавки. В бухгалтерии накопилось

очень много документов, товарно-денежных отчётов продавцов, фактуры и прочие документы. Собрав все скопившиеся документы я уехала в Шубар-Кудук на автолавке в Р.П. С., что бы мне помогли разобраться и научить меня делать Отчёты. Там я пробыла больше недели, пока мы в тех документах разобрались .

Когда мы с д. Сашей Гроссман ехали на автолавке в Шубар-Кудук, то в поле, где шла хлебоуборка, нам перешёл дорогу один высокий, статный парень. Он медленно шёл и с любопытством заглядывал в кабину, где сидела я. Я смущённо покраснела. Я тогда не знала, что с этим парнем будет переплетена моя дорога на всю жизнь. Что этот парень- моя судьба. Но до этого мы ещё доберёмся.

Салиха передавала мне документы в Шубаре. Почти месяц я просидела в Шубар-Кудуке. Однажды , точнее 28 августа, когда мы уже возвращались домой на автобусе вместе с Салихой, сошли на грейдере, на краю посёлка и шли пешком, то к нам подъехала легковая машина, жигули тёмно- вишнёвого цвета. В машине сидели два парня. Один, тот что перешёл перед автолавкой дорогу и другой поменьше ростом, светлый паренёк. Они довезли нас домой. Салиха меня с ними познакомила. Это были парни из села: Лышко Пётр и Шипек Саша. Я выступила из машины, а Салиха ещё разговаривала с ними. Оказывается они договорились, что ребята отвезут нас на бахчу за арбузами.

Через пару часов ребята приехали за нами и мы в четвером поехали на поле за арбузами. Я боялась ехать с незнакомыми мне ребятами, но Салиха меня успокоила, что это неплохие ребята и боятся мне их не надо. По пыльной полевой дороге мы добрались на поле бахчу. Везде лежали толстобрюхие арбузы. Поле было ними завалено. Из временной будки вышел хозяин поля, который сторожил бахчу. Ребята с ним переговорили и он нам разрешил рвать спелые арбузы. Ребята один разрезали на скибки сразу и мы начали есть. Сахарно-сладкий арбуз был очень вкусным. Его сахарная мякоть, так и таяла во рту. Наевшись , ребята начали рвать арбузы для нас и складывать их в багажник. После арбуза я сильно хотела в туалет по маленькому, но вокруг было только чистое поле и никакого туалета не было. Пришлось терпеть. И очень

долго, пока мы не вернулись домой. Я думала, что мой мочевого пузыря лопнет. Но пришлось выдержать.

Крупные, полосатые, тёмно-зелёные арбузы мы сложили на веранде. Дома разрезали ещё один арбуз. Поболтали, посмеялись и парни уехали домой, им нужно было возвращаться в поле, косить пшеницу на комбайнах.

Между тем я с соседкой из нашего дома Чугуновой Мариной ходила в клуб смотреть кино и на дискотеку. Молодёжи практически не было. Из парней был только Штайнер Иван, который только что вернулся из Армии. Мы с ним познакомились. Остальные были молодые девчонки. Пару раз он провожал меня домой. Но после того, как мы с Петей и Сашей ездили за арбузами, меня недалеко возможности со мной встречаться. И быстро его отшил от меня. Ребята сказали мне, что я отчаянная девчонка, что сама приехала в такую даль на работу, не боялась. Но ведь у меня выбора не было, я должна была отработать 3 года, только потом мне бы дали диплом из института. Такие были правила. И я их изменить не могла.

Постепенно я познакомилась со всем своим коллективом. Это 7 продавцов, 2 водителя автолавок и 3 женщины на хлебопекарне.

Почти весь сентябрь я опять просидела с учётом в Шубаре. А 27 сентября, в Шубар приехал наш председатель Зайченко Василий Васильевич с Сашей Шипек на машине и мы в троем поехали на машине в Актюбинск. Василий В. Ехал по делам, а я уговорила Сашу проскочить к нам домой в Родниковку. Дома была полтора часа и обратно в город ...взяв с собой с дому продукты питания. Так я впервые побывала дома.

На 7 ноября- праздники домой съездить не получилось, было очень много работы. Рабочий день начинался с 9 утра Перерыв на обед от 13,00 до 14,00. Заканчивался рабочий день в 17,00. Но я засиживалась и дольше, когда было много работы. Погода и природа заметно изменились. Яркая осень потеряла свои наряды, превратилась в голые деревья. Трескучие морозы не уставали морозить всё вокруг.

Я топила печь, что бы согреться дома. Печь находилась в кухне, груба проходила между спальней и залом. Но была очень плохая тяга, или был плохой уголь, потому что плохо горел и мало отапливал квартиру. Всегда было прохладно и не уютно. Но выбора у меня не было.

Когда закончилась хлебоуборка, то в клуб стало ходить больше молодёжи. Я постепенно познакомилась со всеми жителями совхоза Дружба. Появилось больше друзей.

Осень пора свадеб. Первая свадьба была у Гибло Владимира, он брал в жёны молдованку Татьяну. Меня на эту свадьбу не приглашали. И я их ещё тогда не знала. Но мы вечером ходили с Мариной посмотреть на свадьбу с далека. ..из - за деревьев. Я не хотела, но Марина меня уговорила. Мы смотрели как там весело плясали под звуки гармошки, чередуя с современной музыкой. Тогда было ещё тепло. А в ноябре меня позвали на свадьбу, женился Вася Вести. В день его свадьбы я опять была в Шубар-Кудуке и по дороге у нас сломалась машина, уже после того как мы проехали мимо колхоза им. Ленина. И мы шли с Зайченко Василием В. Пешком. Лютый ветер пронизывал меня насквозь. А лютый мороз щипал щеки и нос. Но мы настойчиво шли вперёд. Придя к посёлку ближе, был уже вечер и темно, в окнах домов светился тусклый ели заметный свет. Оказывается, что порывистый ветер перервал провода электрического напряжения и люди светили доиа свечами и лампами. Придя домой я нагрела воду на печке, помыла голову... накрутилась при свече и принарядилась. Я решила идти на свадьбу. Дойдя до Дома, где гуляли свадьбу я была удивлена, что у них дома горит яркий свет. Оказывается они подключили домашнюю переносную электростанцию. С её помощи освещался весь дом. В доме было тепло и уютно, пахло вкусной едой. Накушавшись досыта я пошла в пляс. В тесной комнате мы весело плясали под звуки гармошки. На гармошке играл Иван Штайнер. Свадьба удалась, была весёлая.

А 14 декабря 1985 года была свадьба у Саши Шипек с Верой. Саша меня тоже пригласил. Я ходила.

Свадьба проходила в доме у Кириченко Семёна. У них был оромный зал, где стояли столы буквой П. Народу было полно. В час поздравления я зачитала им шудочные Дипломы и под шум аплодисментов вручила их молодожёнам. Петя был дружком и сидел рядом возле жениха. Алкогольные напитки я в то время не употребляла умела веселится и трезвой.

Вдоволь навеселившись и натанцевавшись, в полночь я уходила домой, провожать меня пошёл Петя Лышко. Закутавшись потеплее мы шли по длинной

улице на край села. Спешили к дому, в котором жила я. Пригласила Петю зайти в дом, немного отогреться. Ещё немного посидели, поговорили о том, о сём и он пошёл домой. С того дня он начал ходить ко мне на свидания.

Последняя неделя старого года прошла очень весело. Парни возвращались домой из рядов Советской Армии. Меня приглашали на все встречи. У Аскара Битембаева и у Сергея Пряхи. Дело подходило к новому году. К его встрече мы подготавливались усердно и ответственно. Готовили в клубе новогодний концерт.

Новый год мы встречали с молодёжью в доме Марии Гибло, т.е. Пети Лышко сестры. Собирались в 7 часов вечера. Накрыли празднично стол, мы сначала разлучились со старым годом... Потом, к 9 вечера пошли в клуб на карнавал, выступили с концертом, здорово повеселились. В клубе собрались почти все жители села. Клуб был полный. В центре зала стояла огромная светящаяся ёлка. На концерте я сыграла шуточную сценку. А потом, переодевшись в белый халат и одев очки с носами усамия превратилась в доктора Айболита. Веселила людей давая им градусник под мышку. А градусник был огромный - с метеорологической станции, с маминной работы. Все смеялись, но узнать меня не могли. Я получила приз, за свой костюм и должна была ещё исполнить какой-нибудь номер. Я спела весёлую детскую песенку, которую никто ещё не слышал. Все слушали затаив дыхание.

Новый год, т.е. полночь - все бежали встречать в тот дом, где собиралась их компания. Из клуба все разошлись. Под звуки от стука хрустальных бокалов полных шампанским вином и юбой Курантов мы встретили новый год.

Наевшись, мы танцевали дома и потом снова пошли в клуб на дискотеку. Новый год встретили замечательно. После нового года, мы с Петей начали встречаться серьёзно.

Так бежали дни нового года, за днями - недели. Время приближалось к моему дню рождения. -4 февраля.

Конец января был очень лютым. Надуло огромные сугробы, гулял бурян. Вот как-то вечером Петя спросил меня: «Что ты хочешь в подарок на день своего рождения?» И я засмеявшись сказала: «Живые цветы!» Мне и в голову не пришло, что он помчится в город лютой зимой за цветами, которые зимой не продавались в то время нигде. Что ради меня будет рисковать своей жизнью. Я

думала, что может принесёт мне комнатные цветы. Но он это сделал. За неделю раньше до моего дня рождения он уехал в город на машине ЗИЛ 130 с водителем Лебединским .

Всю неделю буянил страшный буран. Сильный , порывистый ветер рвал и метал снег. Практически не было видно и на 5 метров перед собой. 3 февраля я уехала с отчётом в Шубар, возвращалась 4. На моё день рождения. Буран свирепствовал.

Дорогу заносило, перемёты были через весь грейдер. Мы с трудом доехали до нашего отделения 1 Мая. Выгрузили товар в магазине , но домой до Бородиновки уже проехать не смогли. Пришлось нам с водителем Тогузовым Ерекешем остаться ночевать у продавщицы Какимы. Она нас накормила ужином, потом разместила ко сну. Так на своё день рождения я в своё общежитие не смогла добраться. Но я не знала, что и Петя не смог добраться домой. Оказывается по дороге домой у них отвалилось на Зилу одно из задних колёс. Им пришлось высыпать на грейдере песок, которым машина была загружена и кое-как вернуться к ближайшему от них посёлку

Там они в кочегарке отремонтировали колесо и остались там ночевать. Переждать гуляющий буран. Всю ночь просидели в кочегарке. Буран не утихал. Делать было нечего пришлось отправиться в путь. Пробивая дорогу иногда им приходилось откидывать снег лопатой, что бы могли проехать дальше. Промёрзшие и уставшие они наконец-то к вечеру добрались домой. Я тоже вернулась 5 домой, утром трактор К-700 с угольником пробил дорогу на грейдере. И мы смогли проехать.

На ужин я пригласила гостей. Были: Петя, Салиха, Роза, Люба ревизорша, Саша Кириченко и соседка Марина Чугунова и наш товаровед Айсылхан с парнем Амергали. Люба приехала из Актюбинска с проверкой к нам в бухгалтерию.

И вот пришёл первым Петя. С огромным букетом, завёрнутым в простынь, что бы не замёрзли цветы от сильного мороза. Развернул простынь и протянул мне нежный букет белоснежных калл и огромную коробку конфет. Я была поражена и поражена. Зимой, в такой сильный буран цветы- откуда? Ведь зимой нигде не продавались живые цветы, даже в цветочном магазине первые цветы- тюльпаны

можно было купить только лишь на 8 Марта. Я три года жила в городе и знала, что зимой цветы не купишь. Счастливая я бросилась Пете на шею. И нежно его поцеловала. Края листьев Калл были черноваты, это означало, что их прихватило морозом. Но большие белоснежные каллы с жёлтой тычинкой в середине весело и грациозно смотрели на меня.

Я долго не могла прийти в себя. Зачем? Зачем? Он рисковал своей жизнью, ведь мог в дороге и замёрзнуть... значит он действительно ко мне не равнодушен. Значит, он любит меня?

Много лет позже он рассказал всю историю, где и как доставал для меня эти каллы. Приехав в город Актюбинск, который находится в 120 километров от Бородиновки, он обратился за помощью к своему другу Кулик Александру, который смолодой женой переехал жить в Актюбинск. Он работал водителем у какого-то шефа, казаха. Саша через его связи достал этот букет калл в бюро похоронных услуг. Ведь больше нигде цветы не продавались. Ночуя на заезжей Петя занял простынь, что бы замотать букет и сохранить его от мороза.

Почему я пишу, что рисковал своей жизнью ради цветов, это по тому- что ведь они могли оба замёрзнуть. Как произошёл несчастный случай с Жумабеком-его одноклассником. У него родился ребёнок в роддоме в городе Актюбинск. И вот когда его жену выписали из роддома, он со своим отцом поехали за ней и их первенцем на легковой машине, что бы привезти домой. На обратном пути, разыгрался буран. Дорогу заносило мгновенно. И вот машина уже не могла пробить образовавшиеся плотные перемёты, они остановились. Что делать? По близости никакого посёлка нет. Он решил идти пешком за помощью, за трактором. Поцеловав жену и ребёнка и простившись с отцом он вышел в путь. Буран свирепствовал. На счастье, ехал какой-то транспорт и помог им добраться домой живыми и невредимыми. Когда же уже были дома то узнали, что

Жумабек ещё не пришёл, ждали его весь вечер и всю ночь. Он так и не приходил. На следующий день поехали мужчины его искать. В надежде, что его найдут или в посёлке Шевченко или в Болгарке, но его нигде не было. Только через несколько дней нашли в заснеженном поле, под стогом сена его застывшее тело. Его нашли в сидящем положении отвёрнутым спиной против

сильного ветра. Молодой мужчина погиб. Осталась его молодая жена вдовой. Да, лютая зима в Казахстане не щадила никого, ни молодых, ни старых. Так, пережив буйную зиму люди с нетерпением ждали весну. Приближалось 8 марта- международный женский день. В клубе был проведён ребятами концерт и соревнования для женщин. Было весело. Вечером молодёжь собиралась у Пряхи Сергея отмечать 8 марта. Веселились под гармошку. Катались с песнями на лошадях разукрашенных бумажными цветами.

10 марта было день рождения у Петиного племянника Антона. Ему было 2 годика. Петя пришёл за мной и уговаривал меня идти с ним на день рождения, что меня там ждут. Я долго упорствовала, но всё же он меня уговорил. Я взяла в подарок фарфорового петушка- графин, детские кубики и полотенце в подарок малышу и пошла с Петей в первый раз к его сестре Марии и её мужу Михаилу. Они жили в трёх квартирном общежитии. Квартира не большая. Только веранда, коридор, по правую сторону коридора кухня, а по левую сторону -зал. Были там Петины родители, родственники Михаила и ещё их друзья. Полные столы прогибались от еды. Чего там только не было приготовлено. Мне было не ловко. Но была там почти до самого конца. Потом Петя проводил меня домой.

Погода постепенно теплела, Появлялись первые проталинки и лужи на дорогах. Снег садился. Начали возвращаться птицы- первые вестники весны. Солнышко сияло всё ярче и ярче! Приближалась долгожданная весна, со всей своей силой. Снег садился быстро, ручьи с шумом бурлили в низ к реке. Начиналась слякоть. Нужно было ходить только в резиновых сапогах, что бы не промочить ноги.

Вот уже и апрель растопил все снега. Начала прорезаться первая травка, деревья выпустили свои серёжки. Набухли почки. В конце апреля и начале мая степи расцвели яркими тюльпанами. Петя привёз мне охапку ароматных, разноцветных тюльпанов. В комнате разносился аромат. Следом за тюльпанами расцвела душистая сирень. Кусты облепленные сиреневыми гроздьями украшали почти каждый двор в полисадниках у домов.

Начались полевые работы. Сеяли зерновые культуры. Петю назначили помощником бригадира. С раннего утра до позднего вечера, мужчины работали в полях. Дома хозяйством занимались женщины. На их плечи легла вся работа и

воспитание детей. Женщины копошились в огородах, высаживая всё необходимое для пропитания.

Вот и лето наступило- 1 июня. Это самая прекрасная пора времен года. Поля ещё все зелёные, всё благоухает в красоте зелёного цвета. Деревья усыпаны ярко-зелёными листочками, тополя выпускают свой пух. Пух летит как мотылёк, подгоняемый жарким ветерком. Начинает спеть клубника.

Петя приносил мне на свидание то сочную клубнику, то даже вкусные пирожки, которые напекла его мама и передала для меня. Мы с Петей уже решали вопрос о нашей дальнейшей жизни... когда отгулять свадьбу. Хотели оставить на осень. Но как-то один из вечеров, Петя опять привёз мне пирожки и произнёс:»Мама сказала, что бы мы уже поженились, что пора отгулять свадьбу и привести меня домой. Что я там сижу одна в четырёх стенах- полуголодная.» Так он мне предложил свою руку и сердце. И на 27 июня мы уже назначили свою свадьбу.

Теперь нужно было сообщить эту новость моим родителям. Вместе с Петей поехали в Родниковку, к моим родителям. Я взяла отпуск. Они уже были подготовлены к свадьбе, я им в письмах намекала о том что будем в этом году братья.

Родители и сестра Ирина меня без сватовства отдавать не хотели. Поэтому послали Петю домой за родителями, а сами начали готовиться к сватовству. бжарили, варили, пекли различные блюда, салаты и т. д. Пригласили всех родственников: тётушек и всех дядюшек на веселье. К обеду в субботу ждали гостей- сватов. Вот наконец-то они приехали со сватами. Свадом был дядя Алёша Лышко. По обряду они начали сватовство.

Говорили, что у них есть голубь-красный молодец, что он ищет свою голубку а она затаилась в этих краях. Что голуби всегда живут парами и пора молодым соединиться тоже. Спросили если я согласна выйти за Петра замуж? Я ответила положительно и преподнесла им хлеб и соль. Пир начался. Все родственники уселись за длинный стол праздновать, отмечать моё согласие на свадьбу. Свадьбу назначили на конец июня. Теперь нам оставалось подготовить всё в срок.

В воскресенье родители Пети уехали вместе со сватами домой в Бородиновку, а мы с Петей поехали в город Актюбинск покупать новую одежду жениху и свадебное платье и туфли мне, а так же обручальные кольца.

В то время страной управлял Андропов. Прилавки магазинов были практически пустыми. Куда всё подевалось неизвестно. Даже элементарных носков не было в продаже- дефицит.

С трудом мы нашли в одном магазине «Детских товаров» мы купили Пете костюм. Колец в магазине «Изумруд» на меня не было, купили только Пете. Свадебные платья не достать. Только продавали городским по карточкам, деревенские льгот таких не имели. Три дня мы ходили по всем магазинам, нигде ничего нового не появлялось. Купили только обувь и фату. Без платья дело не шло. Пришлось нам вернуться в Родниковку, взять у сестры Ирины её свадебное платье. И поехали домой.

Дома всё кипело в организации к свадьбе. Мужчины ставили во дворе огромный балаган, который обвешивали коврами. Над местом где должны были сидеть мы, - молодожёны я сделала на ковре два белых лебедя из ваты. Украсили живыми ветками и цветами весь балаган. Подперки балагана сделали под берёзки. Балаган был очень красивым. Жаль что нет фотографий на память.

Мужчины зарезали 2 огромных свиньи и бычка, ловили больших карпов целую ванну. Женщины резали курей... всё на свадьбу.

Приглашённых было больше 200 человек. Поэтому и балаган был рассчитан на 200 с лишним человек. Все поселковые родные и друзья, и 31 человек приехали на автобусе мои родственники. Приехала и моя бабушка, которой в то время было 86 лет. Она ещё была шустренькая. Они ехали целый день, думали, что на роспись уже опаздали. Но ошибались. Свадьба ещё не начиналась, так как Секретарь Сергали, уехал в Шубар-Кудук по делам и всё ещё не возвращался. Дело клонилось к вечеру. И только лишь после коров вернувшихся из табуна, Сергали появился в деревне.

Начался свадебный обряд. Мы шли в Загс, который находился на краю села в Сельском совете. В белоснежном платье, в фате я плыла рядом с Петей. Все гости шли за нами. Гармонист и молодёжь, в основном девушки танцевали впереди нас.

Золотого кольца мне так и не купили, пришлось сестре Ирине снять своё кольцо и занять его мне. Потом я часто думала, не из-за этого ли, что она дала своё кольцо она в жизни была не счастливая. Но другого выхода у нас не было. У меня были её платье, её рукавицы и её обручальное кольцо.

Нас расписали. Как и положено обменялись кольцами, припили шампанское и танцевали танец под свадебную мелодию. Потом нас все родные поздравляли, желая нам взаимной любви и счастья. Когда мы вышли из загса, Петя меня нёс на руках, то были уже сумерки. Мы подошли к памятнику павших солдат во время второй мировой войны и я возложила свой букет. Солнце уже закатилось за горизонт. Мы шли по освещённой, песчаной улице гулять нашу затянувшуюся свадьбу. Молодёжь и женщины пели песни и танцевали перед нами...поднимая клубы пыли.

Начался пир на весь мир. Все дружно уселись за переполненные продуктами столы и начали трапезу. Возле жениха сидел друг, а возле меня «Старосварби» женщина которая охраняла бутылку с шампанским и привязанным к бутылке цветком. Когда кому-то в день свадьбы удастся сорвать тот цветок или украсть целую бутылку, то Старосварби должна платить выкуп. Обычно отделялись бутылкой вино- водочного напитка. Музыка гремела на всё село. Шум и весёлый гам разносился по всему балагану. Молодёжь весело прыгала под азартную музыку и под звуки баяна, поднимая клубы пыли. Приходилось даже землю кропить водой, что бы пыль осела. Гости гуляли до самого рассвета. Несколько раз за ночь гостей приглашали к столу, подавая всё новые и новые блюда. Стол был переполнен. После полуночи нам дарили подарки, в основном деньгами, но и 2 кабанчика получили от Петиного дяди. Петины родители нам подарили корову и затраты на проведение свадьбы. Мои корову и вкладную книжку с 1000 рублей. Гости нам подарили 500 рублей. В то время водка была дефицитом, хорошо что Ирина смогла достать 5 ящиков водки. На свадьбу нам выделили 2 ящика. Всё конечно разошлось. Людей ведь было много.

Когда мы сидели за столом во время трапезы, то у меня украли с ноги одну босоножку. Это такой обряд. Потом эту босоножку выкупают, все гости добавляют кто-сколько может на выкуп туфли. Деньги достаются всегда молодожёнам и туфля возвращается невесте.

После полуночи с меня снимали по обряду фату. Поставив два стула для нас-молодожёнов, мои тётушки пели песню, при каждом куплете они накрывали нас платком, а мы должны были целоваться. Закончив песню, моя крёстная сняла с меня фату и одела мне на голову платок, которым они накрывали нас. После этого обряда я кинула свой букет в толпу девушек, что бы одна из них стала счастливой, что следующая свадьба должна быть её. Так я стала уже его настоящей женой.

Мы с Петей одели фартуки и обошли с чайником в котором была водка и налили со своих рук всем гостям в рюмочки, пригласив их выпить за нас.

Перед рассветом мы пошли в Мариину квартиру немного отдохнуть. такая у нас была брачная ночь, вернее утро. Были уставшие, но выдержали. И наши гости разошлись по домам доить коров и выгнать их на пастбище.

В 10 утра мы уже были на ногах и должны были обойти весь посёлок приглашая всех гостей которые были у нас на свадьбе, на обед. Ходили из дома в дом.

Весь день мы с Петей обслуживали гостей, вместе со всеми кухарочками. Подавали еду и приглашали гостей выпить. Было шумно и весело. Женщины пели свадебные песни. Молодёжь по прежнему неустало танцевала, поднимая клубы пыли. На место жениха и невесты сели подставные жених(женщина) и невеста с усами- мужчина.

Им дарили различные шуточные подарки: Пылесос(веник), кухонный комбайн(разделочная доска и нож), старые ботинки для жениха и т. д. На третий день мы опять приглашали гостей, В этот раз всех кто помогал провести свадьбу-всех кухарок, кто помогал готовить и обслуживать гостей. Для них мы варили новые блюда и угощали их от души. Женщины веселились до упаду, даже словили ишака и катались на нём по очереди. Так что свадьба у нас была все 3 дня очень весёлая. Правда мы и устали все очень-преочень. После свадьбы, разобрали балаган, раздали все столы и лавки, которые занимали у родных. Свадьбе -конец!

У нас ещё оставалась неделя отпуска. Мы поехали в Родниковку к моим родителям погостить. Там мы гуляли по парку, утопая в тополином пуху, ходили через парк к бабушке и дедушке в гости и к сестре Ирине с Иосифом. И тут случился такой случай. У дедушки был сплетённый бичь, т.е. кнут. С оцеловым наконечником. Петя с ним праскал по двору издавая громкие удары

по земле. И тут я вышла из дома на улицу. Петя хотел похвастаться мне как он умеет праскать кнутом- размахнулся и праск прямо мне по ноге выше колена. ..и разрубил мне кочиком кнута ногу. Потекла яркая, алая кровь. Петя схватил меня в наручи и понёс в дом на постель. Положил и начал прикладывать бинт, вытерая текущую кровь. Ничего, всё зажило само, только полосочка шрама осталась на всю жизнь.

Неделя убежала незаметно, нужно было возвращаться домой. Ведь уже нужно было выходить на работу. Пришлось нам разлучиться с родными и уехать назад в Дружбу.

Как-то нас с Петей встретил директор нашего совхоза и спросил, какие у нас планы на будущее? Что если мы останемся в совхозе и не уедем в город, а подождём 1 год , то для нас построят новый дом. Мы подумали и решили остаться. Первый год мы прожили у родителей. Всего их было пять детей. Петя старший, потом Мария, что замужем за Михаилом Гибло, Володя-его осенью призвали в армию. Ещё Валентина, что поступила учиться в мед училище в городе Актюбинск и приезжала домой, только по выходным. И ещё последний сын Анатолий...он ещё ходил в среднюю школу.

Была у родителей ещё одна девочка, Люба, но она умерла когда ей было 5 лет. Шёл смерчь, вихрь, и её подняло и закружило, когда упала, то была мертва. Задохнулась или поперхнулась булочкой. В руке у неё была булочка.

Так что мы жили только с Толей и родителями.

Прошла осень. Приближался новый год. Я рисовала на простынях новогодние рисунки с дедом Морозом и украшали ними каждый магазин. Мне очень нравилось рисовать. Даже животик мне не мешал работать.

Новый год мы встречали с Сашей и Верой Шипиковыми. У них уже была рождена доченька, а я ходила в положении. С самого начала беременности у меня подскочило давление и держалось весь период беременности.

Я ещё по прежнему ходила на работу. Работала до срока 7 месяцев беременности, потом декретный отпуск. В феврале мне исполнилось ровных 20 лет. Я приглашала домой, весь коллектив наших работников СРК. Они мне подарили на память 2 хрустальных вазочек и 2 хрустальные конфетницы и 6 фужер под шампанское. Тогда хрусталь была очень модной. Приходили они на обед, к вечеру все разошлись и разъехались.

Когда я была на проверке в 8 месяцев, то докторка Салиха меня начала пугать: «Что с высоким давлением я должна лечь на сохранение в городе». Поэтому в середине марта Петя меня повёз в город. Мы остановились у Куликовых Саши и Валентины. У них была доченька 1 годик. Валя меня оставила у них дома, говорила незачем зря лежать в больнице, ничего страшного. Как срок подойдёт, то они меня сами отправят в роддом, и я осталась у них. Петя раз приехал в субботу проведать меня, привёз продукты, мясо ...второй раз, а я всё ещё гуляю на рынке с Валей. Инночка не спешила на свет. Родилась она 17 апреля 1987 году.

16 вечером я уже чувствовала что-то не то, всю ночь не спала. А утром в 5 часов разбудила Валу с Сашей. И Саша меня провёл пешком в роддом. Зимнюю одежду возвращали домой. Он забрал мои вещи и пошёл с ними домой. По дороге ехала полицейская машина, они его остановили, думали он что-то украл. Он им сказал что идёт с роддома, они звонили и удостоверились, что это правда и только потом отпустили его домой. Вот с такими приключениями родилась наша первая доченька. Родилась она в 3 часа 20 минут весом 3200 и 51 см. длинной. Наша славненькая лапочка. Мы её назвали Инной. С роддома меня забирал Саша, Петя ещё не успел был доехать, была плохая погода, грязь. Он приехал через Шубар-Кудук в объезд. Назад мы тоже возвращались через Шубар-Кудук. Напрямую дороги не было. Петя приехал на машине Уаз - директорской машине. Водителем был Анатолий Шипек. Его мы выбрали Инне крёстным. Ехали мы целый день. Только к вечеру мы добрались до нашей Бородиновки.

Инночка росла спокойненькой девочкой. Сильно не плакала. Летом мы проводили весь день на улице. Она спокойно спала в коляске в тени деревьев. Петя был на работе. Мы с Мамой и иногда у нас была папина бабушка проводили все дни в домашних хлопотках. Вот тогда-то я и распрашивала бабу Лизу, как чехи попали в далёкий Казахстан.

АКТЮБИНСК. ЧЕШСКИЙ ЛУНОПАРК.

По псёлку шла новость в город Актюбинск приехал чешский «Лунопарк» проще сказать, что приехала Поуть. Кто там уже был, тот нахваливал какие интересные там аттракциии и различные карусели. Мы с Петей решили поехать тоже, с нами поехали и Саша с Верой Шипековы. Хотя карусели в аАктюбинске были в парке

Пушкина всега , но нам хотелось посмотреть на чешскую Поуть.Лунопарк был размещён в новом микрорайоне, не далеко от спортивного стадиона.Музыка грохотала на всю мощь.Яркие, нарядные карусели были повсюду.Люди с детьми как муравьи бегали от одной аттракции к другой, сновали туда- сюда.Мы тоже прокатились по всем отракциям. Получили адреналин на горке,я так боялась, что мы оттуда вылетим, но всё обошлось хорошо.Когда наши мужчины стреляли в тире, то завели на чешском языке разговор с хозяином аттракции.Завязалась беседа.Они спрашивали как мы тут живём? Кое-что рассказали о себе, как живут люди в Чехии.У нас был коммунистический образ жизни, где всё было общественным,все заводы и фабрики были государственными, сельское хозяйство было колхозное или совхозное.Все работали и получали заработную плату от государства.Они сказали, что у них наоборот частные предприятия. Что люди работают на своего шефа и он им платит заработную плату. Что у каждого земледельца есть свой трактор,плуги и так далее.Потом они спрашивали откуда чехи взялись в Казахстане, о чём я вам уже рассказала в предыдущей части своей книги.Так у нас с чехами завязался довольно не короткий разговор. Мы вернулись домой в Бородиновку и с восхищением рассказывали о Лунопарке всем родственникам и друзьям.Это был 1989году.

Через год , приехали чешские студенты, которые учились в Москве.Они были на каникулах и решили приехать посмотреть как живут чехи в Казахстане. Они уехали.Видно рассказали всем и к нам уже собралась приехать целая делегация из Министерства внутри.Они приехали к нам летом на своём автобусе, в котором и жили. Провели беседу с населением, собрав всех людей в нашем сельском клубе .Я на это собрание не ходила, у меня был грудной ребёнок. Вообщем я была дома с детьми.Они фотографировали всё вокруг, природу и дома, и хозяйство.Через несколько дней они уехали назад в Чехию

10. НОВЫЙ ДОМ.

Вернёмся к реальной жизни.Новую улицу с весны уже начали строить.Два ряда новых домов из самана росли всё выше и выше. К осени уже стены всех домов стояли и крыши начали ставить.Дома строили приезжие строители, чеченцы. Мы всё ещё жили у родителей. Пробежало лето.Наступила осень.Я была с Инночкой дома в декретном отпуске, Петя работал.

В октябре месяце я уговорила Петю отвезти меня с Инночкой к моим родителям в Родниковку. Он меня отвёз. Я решила сделать у мамы ремонт дома. Побелить Известью все комнаты. Сначала заделала все щели и трещину на углу дома, дом немного сел. Только на второй день приготовилась к побелке, как неожиданно приехал за мной Пётр и сообщил мне новость, что уже прошло распределение новых домов и мы теперь знаем какой из ново-построенных домов наш. Что можем его достраивать сами, если хотим. Он забрал меня домой в Бородиновку. Так я маме и не успела помочь.

Когда мы приехали и пошли смотреть наш дом, который находился на углу улицы, напротив Совхозной конторы, то сердечко моё бешенно трепетало. Без окон и дверей, без полов и подмазаного потолка и стен, с пустым пространством где должны были быть две грубы для двух печек... встретил нас наш дом. Я была рада и в тоже время ошарашена, ведь там была только грубое строительство, сколько ещё работы. Строители уже уехали. Но мы хотели и решили, что до нового года уже всё сделаем сами. Так как новый год должен был быть высокосным годом, а в высокосный год обычно не переезжают, плохая примета. Мы принялись за строительство. Оставляя малышку у родителей, после работы с Петей ездили в новый дом. Сначала забили все окна плотным салафаном, что бы не были сквозняки. Потом Петя привёз глину для помазки стен. Уже на улице была настоящая осень все лужи были зеркально блестящими, так как по ночам был мороз.

А нас ждал субботник. Должны были мазать стены в первый раз. Позвали в субботу родственников на помощь, мы грели воду кипятильником, что бы была тёплая вода, что бы женщинам не замерзали руки от холодной глины, которую месили на улице лошадьми. В глину добавлялась солома и конечно же вода для связки. А солома, для того что бы глина не трескалась. Субботник прошёл. Всех, кто нам помогал мы три раза в день кормили, варили дома еду со свекровью. Теперь нужно было ждать пока стены высохнут. Пришлось подключать электрические обогреватели, что бы был тёплый воздух, что бы намазанная толстым слоем на стенах и на потолке глина высохла. Тянулись недельки за неделями, сохло долго. Между тем Петя договорился в соседнем посёлке с плотником и он нам изготовил рамы для окон. На веранде у родителей мы

собирали рамы сами и Петя их застеклил. Я обмазала окна купленной замазкой и покрасила два раза в белый цвет краской.

Готовые окна Петя ставил на место. Было шесть окон в доме, два больших на веранде и одно маленькое в коридоре, где должна была быть ванная комната.

Наконец-то стены просохли, можно было мазать второй раз глиной с опилками. Опять собирали женщин на субботник, они ровняли стены мягкой глиной досточками, заглаживая все неровности стен. Опять их кормили и поили три раза. На завтрак в обед и на ужин.

Между делом позвали Петиного друга казаха Дяна Битембаева, он нам показал как строятся кирпичные грубы и выстроил одну сам вместе с Петей. Строили грубу в шахматном порядке прокладывали каждый ряд железными лемехами. Груба росла всё выше и выше, вот уже и вывели её в потолок. Наверху ещё сделали лежанку отвод и соединили с трубой выходящей в небо. Трубу тоже Петя доставал сам. Потом я эту грубу мазала глиной с песком, с соломой нельзя было, могла бы глина загореться.

Для второй печи мы с Петей уже сами ставили грубу. Топили они очень тепло, серый от угля дым клубами выходил из трубы. Топили печь углём, а растапливали сухим кизяком. Стены начали просушиваться. Теперь оставался третий слой помазки стен. Его мы уже делали постепенно сами. Это было кожевание. Стены и потолок растирали тряпкой смоченной в мягкой глине перемешанной вместе с песком и навозом от лошадей и коров. Стены выглядели как поштукатуренные. После того как просохли, то можно было белить. В Дружке стены внутри домов белили белым мелом. Привозили эту белую глину из мелкарьера. На улице белили дома и сараи известью, её не смывал дождь.

Теперь нужно было постелить пол. Ждали пока не привезут в совхоз лес, брёвна. Их распилили на доски, лес был мокрый. Поэтому мы доски только наложили и прихватили кое-где гвоздями, что бы они не покрутились. Оставили их высыхать. Постелили в трёх комнатах. В гостиной, где первый год мы и жили с Петей, а так же в кухне и в длинном буквой Г коридоре. Ещё остался недоделанный большой 4х4 метра зал и две спальни. Которые выходили окнами на дорогу, что вела в контору. Там же был поставлен памятник погибшим односельчанам, во время Второй Мировой Войне.

Планировка дома была очень хорошая. С небольшой светлой веранды был вход в длинный коридор загнутый в лево. По правой стороне была гостинная комната, потом за ней шли двери в огромный зал. По левой стороне от зала шли две спальни одна возле другой. А за поворотом была просторная кухня. В конце коридора должна была быть ванная комната, но мы её не успели достроить. В зале было два окна, в остальных комнатах по одному окну. Дом был светлый, просторный и уютный. Находился дом тоже в очень хорошем месте, хоть и на самом краю посёлка, но недалеко была контора, столовая, сельский совет, дежурный продовольственный магазин, и промтоварный магазин.

В декабре месяце мы уже переезжали в свой новый дом. Инночке был 1 год и 8 месяцев. Она была у нас спокойная девочка. В доме было тепло. Так как мы протянули через все комнаты батареи, которые отапливались печью из кухни. Снаружи дом ещё остался недоделанный, стены только из самана, не поштукатуренный.

Мебель мы привезли из родительского дома, всю что успели купить после свадьбы. Кухонный белый лакированный гарнитур со столом и 4 табуретками. Гарнитур в зал, он состоял из длинной коричневой стенки, диван, два кресла с рисунком роз, раздвижной полированный стол и 6 стульев. В гостинной комнате стоял ещё один диван и ещё два кресла, мы купили отдельно. Большой по тем временам цветной телевизор купили, как только перешли в новый дом. На окна купили красивую по тем временам тюль в цветочки. И ночные шторы белые с букетами цветов. У Инночки была самодельная постель-колибка, которая покачивалась из стороны в сторону...укачивали когда она засыпала. Полы я застелила тканными метражными дорожками. Так мы прожили пару недель уходящего года.

Приближался новый 1987 год. Мы пригласили всю нашу компанию отмечать новый год к себе. На наброшенные на брёвна шаткие полы, мы поставили в зале длинные столы для гостей, нас было 16 человек. Приехала и моя сестра Ирина с мужем Иосифом из Родниковки. Она мне помогла по кухне. Наготовили полный стол. Кое-какие салаты принесли с собой наши друзья. Снега на улице было ещё мало, поэтому наши мужья решили сделать нам сюрприз. Взяли трактор с тележкой и экскаватор, взяли с собой лопаты и выехали сгребать снег вдоль грейдера. Лопатами кидали в ковш, а потом высыпали в прицеп. Собранный

снег они привезли к нам во двор, высыпали и сделали горку. Утрамбовали её и полили водой. Горка удалась на славу. После застолья почти все пошли кататься с горки. Остались только беременные женщины, которые не съезжали с горки. Под звуки гармошки мы веселились до упаду. Наш гармонист Саша Шипек съезжал играя на гармошке в алюминиевом тазике. Съезжали, кто на салафанах, кто просто так. То-то было смеху, на целую околицу раздавался весёлый смех. Перед новым годом по традиции мы ходили в клуб. Я себе сделала костюм слепого на один глаз капитана Флинта. Иосиф, мне вырезал из брёвнышка протез на ногу. На плечо пиджака я нашла искусственную игрушку-попугая. На глаз сшила чёрную повязку. Ногу согнувшую в колене плотно связала, под пиджаком её практически не было видно. На лицо одела нос. Получился отличный костюм и никто меня не мог узнать, так как все видели мою сестру Ирину, а в той давке людей в полуосветлённом зале все приняли её за меня. Вообще новый год удался на славу. Весело погуляли.

С алкоголем было в то время туго. Ведь стояли времена сухого закона. У власти был Горбачёв. Алкоголь не продавался, только по бутылке в месяц на человека от 18 лет. Каждая пара принесла по бутылке. Женщины практически алкоголь не употребляли. Кто-то был в положении, кто-то кормил грудью. Ведь мы были все такими молодыми семьями. Так, что алкоголь остался ещё и на второй день. Опять все приходили к нам, после того как управили дома хозяйство. У нас тоже было 2 коровы, 2 поросёнка, которых нам подприли на свадьбу, несколько курей дали нам Петины родители. Коровы тоже подарили одну Петины родители, вторую мои родители. Хозяйство управлял Петя, Я только ходила доить коров.

Потом встречали 23 февраля у Васи Вести. Мы жёны, сделали им шуточный концерт. Я переделала некоторые песни на шуточный маневр. Концерт удался на Славу, все смеялись до упаду.

А 8 марта отмечали у Мерошниченых. Тогда только появились видеофильмы и мы просидели перед телевизором, смотрели фильмы. Наши мужья купили нам всем одинаковые подарки. Чайные сервизы и искусственные цветочки.

На 1 мая мы выезжали всей компанией на природу отдыхать, на плотину. Детей мы брали с собой. Танюша была ещё малюсенькой, всего 2 месяца, но мы и с ней решились ехать. Она была там в коляске. Мы с собой брали живого барана, там его мужчины подрезали, стянули шкуру, распорцевали мясо и варили в

огромном котелке , в своём соку. Ох до чего нам понравилось на свежем воздухе готовое мясо, ели все с аппетитом. Здорово отдохнули после долгой зимы. Мужчины нам дарили тюльпаны.

Потом летом мы ещё раз выезжали на природу, только ездили ловить раков. Пока наши мужчины пошли на край плотины тянуть по дну плотины сети, Мы девчёнки решили поплескаться в воде, где была затока. Там была невероятно-горячая вода. Когда я первая залезла в воду, то не могла понять, что это у меня под ногами шевелиться. Я опустила руку и вытащила пару огромных раков. Их там было полным-полно, аж кишило. Некоторые девчёнки боялись раков и не зашли в воду, а кто посмелее те пошли со мной их ловить. Только нам их не было куда девать. Тогда я завязала своё трико на узлы ноговицы и мы стали в трико кидать вытасненных из воды раков. Маленьких мы отпускали назад в воду, больших кидали в трико. Ловили мы их голыми руками. Нужно просто их брать за живот, что бы они не схватили тебя клешней. Пока пришли наши уставшие мужчины с мешком и сетью, то у нас уже было полное трико под завязку. Они нам не верили, что мы сами наловили раков, да ещё столько много, больше них. Думали, что их нам кто-то подарил. Но потом все же поверили нам, когда мы им показали ту затоку с раками. С раками мы поехали все к Толе и Ане Чижиковым. Там мы в огромной кастрюле сварили раков. Красные огромные раки лежали перед нами на круглом блюде. Мы ели до той поры, пока уже на них не могли смотреть. Раки ещё остались, Мы их высыпали в высокое корыто и залили холодной водой, решили что варить и доедать их будем на второй день. Когда утром Аня встала доить коров, то ей пришлось ещё и раков собирать. Некоторые вылезли за ночь из корыта и расползлись по всему двору. Вот такая история с деликатесом была у нас, которая запомнилась нам на всю жизнь.

Зимой Петя работал на гусеничном тракторе Алтаец. Летом был в полеводческой бригаде помощником инженера.

Весной работа прибавилась. Нужно было всё внутри достроить. На полах доски высохли, образовались огромные щели. Поэтому все доски оторвали и стали их збивать заново. ..поплотнее. Начиналась и работа на улице. Было у нас две летних кухни. В одной из них был стелаж для продуктов, сами сбили из досок. Я повесила зановески, поставили там стол с табуретками, газовую плиту. Сначала

у нас не было холодильника и мы мясные продукты хранили в ведре , в колодце. Ведро опускали на верёвке пониже к самой воде. Потом нам д. Алёша Лышко занял холодильник на время, пока мы не купили свой. Было уже другое дело. Без холодильника в жару под 40 градусов очень было тяжело сохранить продукты. До этого молочные продукты в кастрюльках или банках опускала в погреб. Там было прохладно.

Весной мы начали загораживать свой двор и огород. Петя был в поле на работе с утра до позднего вечера. Я сбивала пролёты штакетника во дворе на земле. Возле прибитой штакетины ложила мерку узкий штакет, что бы мезера между штакетинами была одинаковой. Верх и низ , что бы был ровный натягивала верёвочку. Потом уже вечером готовые перелёты штакетника с Петей прибывали к столбикам.

Практически я перекапала всю землю в огороде сама. Зделала грядки. Насадилла всё необходимое: бахчевые культуры, помидоры, огурцы, перец, лук и чеснок. Высадила и клубнику, привезли от мамы саженцы. Принесла от родителей побеги слив и вишень. Некоторые вишни мы привезли от моих родителей из Родниковки. Это был украинский сорт вишен. Росли высокие. Посадили и два побега винограда. Вдоль забора высадила кусты крыжовника. Целина в огороде копалась хорошо, земля была на половину песчанная. Привезли мы и картофель скороспелку от моих родителей из Родниковки, в июне месяца уже е картофель подгребала, собирала первый урожай. На целине она выросла необыкновенно огромной, в два мужских кулака величиной. Проходившие мимо люди удивлялись на такой сорте огромными клубнями. Правда под кустом её не много рождалось по 4-5 кортофелин . Я и т. Марии Лышко давала и всем родным . Первая летняя картошечка. 8 штук и полное ведро. Да и всё остальное росло как на дрожжах! Помидоры выросли крупные и рассыпчатые, и ароматные! А какая сладкая клубника выросла, язык проглотишь. Замечательный урожай всех культур вырос на новой земле. Лук был крупный, круглый и сухой...я как бабушка заплела их в косы.

Правда без воды не выросло бы ничего, Хорошо что осенью нам вырыли колодец. И у нас была вкусная своя вода. Колодец был клубиной в 12 метров. Петя купил эллектрический моторчик и опустил его в колодец, который

качал воду по шлангу вверх. В дом носили ведрами. Поливала огород я шлангом. Что бы Инночка мне не мешала, я её садила в глубокое корыто на одеялко. Она там спокойно сидела и игралась с резиновыми игрушками.

Всё лето я занималась с доделками внутри дома. Потихонечку комнату за комнатой шпаровала глиной, потом белила. Красила полы, которые уже Петя сбил после просушки. Опять покрасила все окна и сделанные нами широкие подоконники. Дом расцветал на глазах. Становилось всё уютнее и уютнее. Уже смогли поставить и спальную гарнитуру, который уже купили давно. Всё лето ушло на все додалавки. Весной расширилось домашнее хозяйство коровы отелились, прибавилось 2 телёночка. Купили маленьких цыплят 50 штук.

Каждое утро нужно было подоить коров и выгнать их к 6 утра в табун на пастбище. Потом поливала огород, то что не успела полить вечером. Ведь поливать нужно было буквально всё и растения и кустарники, вишни и сливы без полива бы усохли.

Хорошо, что уже был выкопан колодец. Приезжали копачи и в каждом дворе они бурили колодец. Выкладывали колодцы бетонными колцами, что бы колодец не осыпался.

Телят поила молоком 3 раза в день, на обед разогревала и поила, утром и вечером свежим надоенным молоком. Как тяжело им было научиться новорожденного телёнка пить из ведра. По инстинкту телята задирали голову вверх с такой силой, что часто выбивали ведро из рук. Или кусали зубами за пальцы, ведь сначала нужно им давать посасать пальцы, а потом опускать руку с мордой телёнка вниз в ведро с молоком. Иногда телята набивали синяк под глазом, когда своей головой били о лицо. Ведь лицо было нагнутым вниз, когда поишь. Потом, примерно через неделю они уже научатся пить молоко сами. Только нужно придерживать ведро, что бы молоко не вылило. Когда телята подрастают, то потом их поим обратом, т.е. пересепарированным молоком с размоченными кусочками хлеба. Сметана оставалась нам. Инночке часто варила молочную кашу. От груди я Инночку отлучила перед годиком. Была она пару дней у матери Лышко, что бы меня совсем не видела.

Каждую пятницу я ходила к матери помочь ей помыть полы в доме. Инночка игралась на улице под присмотром бабушки. Когда летом зрела клубника, то

почти каждый день мы её собирали, поближе к вечеру. Что бы не было головокружения или солнечного удара. Клубники было очень много, собирали вёдрами. Собирали с Марией и Валею когда спадала сильная жара. Из клубники варили компоты и варенье. Жарили вкусные пирожки.

Ещё каждое лето мы делали всей большой семьёй у родителей кизяк. Насобиравшийся за зиму навоз мужчины раскидывали по кругу, поливали водой и топтали лошадьми, как глину. После чего вилами они накидывали в миски и тазики навоз, утрамбовывали ногами... обутое в сапоги, а женщины и дети таскали эти тазики на ровную поверхность двора и переворачивали один тазик возле другого. Несколько десятков метров было заровнено сделанным кизяком, что бы хватило кизяк для топки на всю зиму. кизяк просыхал на солнце. Через несколько дней, кизяк переворачивали на другую сторону, что бы и на другой стороне он просох. Высохший кизяк возили на тележке в кладовку, где и хранился сложенный в несколько рядов до самого потолка просохший кизяк. Обычно кизяком мы только растапливали, когда уже кизяк в печи разгорался, то на него сверху через колечка на плите, насыпали уголь. Чтобы кизяк разгорелся, то первые нижние куски кизяка намачивали в солярку, чтобы он быстрее разгорелся. Дров в Дружке практически не у кого не было. Все топили печь кизяком.

Когда Инночке исполнилось полтора годика, то мне уже нужно было выходить на работу. Мы её определили в детский садик в младшую группу. Она уже умела ходить в туалет на горшок и могла сама кушать, кое что разговаривала.

Петя меня больше в контору работать бухгалтером не пустил. Нашёл мне другую работу: Пионервожатой в школе им. Кирова. А так же я преподавала рисование и для девочек старшеклассниц домоводство. Дети меня очень любили. На каждой перемене мчались за мной облепив меня как пчёлки облепливают улей. Мы часто проводили пионерские сборы. Дети ходили помогать пенсионерам. Готовили праздничные концерты к праздникам. Ставили спектакли в косовхозном клубе для детей и взрослых. Я вела ещё и художественный кружок после уроков. На новый год проводили детский карнавал. Так, что практически я весь день была в школе на работе.

Помню, ка-то учителя в школе на перемене разговаривали и говорили, что ясновидящие говорят, что когда будет у Власти Михаил меченный, то будет в стране переворот и ухудшится жизнь. Я не могла поверить собственным ушам. Разве можно жить хуже, ведь мы жили так хорошо. Но это предвещание оказалось правдой. Когда пришёл к власти Михаил Горбачёв с родимым пятном на лбу, то начал разваливаться весь Советский Союз. Но об этом попозже.

Женщины меня всё спрашивали, не ждём ли мы второго ребёночка, я говорила-нет. А они уговаривали, что детям лучше когда маленькая разница в возрасте, что они потом дружнее. Так нас и уговорили. Решили мы родить второго.

До самого декретного отпуска я работала в школе с детьми.

Школа была большая, одноэтажная. Построенна она была в виде буквы П. Двор был цементированный. На против входных дверей во дворе стоял памятник Кирову. В честь него и школа называлась Кировская средняя школа. Окна были большие, поэтому классы были светлыми. Был огромный спортивный зал, где дети занимались физкультурой.

Вокруг школы был огромный парк, двор был огорожен железным забором, что бы на территорию не попадал скот. Высокие тополинные деревья грациозно росли высоко в небо. Все стволы деревьев были побелены известью. Каждую весну заново белились, охрана от вредных насекомых. В центре парка была осфальтирована круглая площадка. Говорят, что раньше здесь летом проводили Дискотеки. Но при мне уже там дискотеки не проводились.

Прошла длинная, долгая, суровая зима. Перед новым 1989 годом пришёл наш Володя из Армии. Он начал дружить с Наташей Гибло. Часто они приходили к нам в гости вечерами. Ведь на улице была зима.

После зимы спешила к нам в гости красавица весна. Наступил первый месяц весны, 19 марта у нас родилась Татьяна. Опять весной, когда начинался садиться снег. И всюду стояли проталины.

Петя уже работал инженером по технике безопасности, у него была машина будка. На которой он довозил необходимые для работы запчасти из города. Вот на ней-то мы и поехали в роддом. Как обычно, мы заехали к Куликовым на квартиру. Они меня опять оставили у себя дома. Тогда они уже жили недалеко

от центрального базара. Где был напротив Завод ХИМПЛАСТ, а также недалеко роддом. В котором и родилась Танечка. Родилась она в 10 часов утра. весом 3,200грамм 52 сантиметра. Когда мне её принесли первый раз, я немогла ею налюбоваться. Малюсенькое нежное создание, с крохотным носиком со светленькими волосёнками. Голубыми пуговками глазки... ну прям Настенька из сказки, да и только. Но Петя не захотел её назвать Настенькой. Назвали её в честь бабушки Лышко и прабабушки Криворучко- Татьяной.

Когда я лежала в роддоме, то ко мне приезжали мама с Ириной. Но никого в роддом не пускали, они передали мне передачку с запиской. Увиделись мы через окно. Покричали друг другу. Мне было очень приятно.

Из роддома нас встречали папа Петя, д. Саша Кулик на машине Волга, т Валя, т. Мария и т. Ирина с д. Ёсей. Когда я ещё была внутри роддома и собиралась к выписке, то все женщины столпились у окна в длинном коридоре и громко говорили. Интересно к кому это на волге приехали, так шикарно... Когда я выглянула в окно увидела всех наших и говорю, :»это за мной!» Ох как они мне начали завидывать. Они ведь не знали, что меня только из роддома заберут на Волге, а потом 120км. буду ехать трястись в Петиной рабочей машине- будке, техпомощи. Но я всё равно была счастлива. Ведь я встретилась со своими родными и любимыми, поговорила, показала своё сокровище- Танечку. Ирина с Иосифом уехали домой в Родниковку, а мы домой в Бородиновку.

Пока я лежала в роддоме, то началось сильное оттепление на улице. Была плюсовая температура, а у нас в летней кухне лежало на полках замороженное мясо и говяжье и свиное, оно начало размораживаться. Морозильная камера была заполнена, ведь была только 1 небольшая в холодильнике. И что бы мясо не пропало Петя раздал всё мясо родным и знакомым. Раздавал на право и на лево, главное что бы не испортилось. На поливку всё равно всегда резали свинью, что бы мясо было свежее. На поливку всегда запекали кусочки мяса, из молотого мяса делали голубцы, котлеты. Всё должно было быть свежее.

Когда мы приехали домой и я Танечку пеленала в первый раз, то заметила что у неё болит правая ножка, я её не могла сровнять, что бы запеленать, она сильно плакала, когда я ножку ровняла. Решили, что наверно в роддоме получился вывих. Взяв Танечку в охапку мы повезли её в соседний посёлок им. Ленина к костоправу Латыпову. Это старый дедушка, который чувствовал и мог руками

распознать вывихи и переломы, и мог наравнять, поставить кости на место. Но к сожалению мы его не застали дома, он куда-то уехал. На второй день он сам приехал к нам домой. Пощупал больную ножку, поправил и забинтовал бинтом. Целую недельку она должна была быть перебинтованной, что бы ножка стала на место. Очень неудобно было ей менять пелёночки, но пришлось выдержать. Через неделю ножка словно и не болела никогда. Всё зажило, я была очень рада. В первую же субботу, как меня привезли из роддома, то делали поливку для родственников. Больше 30 людей собралось к нам на поливку. Все приходили с подарками, с вещами для новорожденной Танюши. Готовить мне помогали родные, Мария и мама (свекровь). Стол был как всегда переполнен. Танечка росла спокойной девочкой. Инночка уже спала в своей криватке, которую мы купили в Актюбинске. Большая деревянная, поллированная криватка, с зелёным матрасом. Бока были натянуты сеткой, с одной стороны сетку могли опускать, что бы ребёнок мог сам слазить и залазить. А Танюша была в криватке-колибке. С самого рождения я её закаляла, т.е. оставляла вспать на веранде в коляске, ведь там было холодно, вода в вёдрах промерзала за ночь до дна. Но ей очень нравилось закутанной спать на свежем воздухе. Просыпалась она через каждые 3 часа на кормление. С 5 месяцев я её начала подкармливать кашками и она потом бросила грудь. С 8 месяцев уже кушала кроме кашек супчик, мясо, картофель, фрукты и овощи вошли в норму питания. Ползать Танечка начала ровно в 8 месяцев. Начала подниматься возле стула, кресла, передвигаться вдоль дивана. Ходить начала когда исполнилось 11 месяцев. О вывихе в роддоме даже и не вспомнили, ножка её больше никогда не беспокоила. Спасибо старому костоправу Латыпову.

Летом приехали опять чеченцы на стройку, на заработки. Они строили между нами и домом Елюсизовой Розой новый дом, но уже с другим расположением. Этот дом по распределению попал Петинной сестре Марии с Михаилом. За ними семья чеченцев, потом учительница Кириченко Елена Никитична и Виктор Иванович.

Чеченцы нам поштукатурили дом снаружи цементом. Я потом дом белила сама белоснежной известью. И углы дома решила сделать узорные.

Несколько недель я работала днём в самую жару на солнцепёке, когда Танечка спала, делала углы на доме в виде круглых, волнистых -колонн... столбов.

Наверху на колонне вылепила полуобнажённые женские фигуры, которые стояли с поднятыми кверху руками, откуда свисали ветви дуба с желудями. Лепила руками из цемента, цемент разъедал мне руки до крови. Лепила урывками, Таню покормлю, перепеленаю и опять за работу. На веранде сделала на углах столбы по которым ветвились кусты с разцвётшимися розами. Всё выкрасила красками в разные цвета. Дом получился сказочный.

Anotace

Magisterská diplomová práce s názvem „*Jak Češi žili na území Kazachstánu – překlad textu N. Lyško s kulturněhistorickým komentářem*“ se zabývá překladem vybraných kapitol sepsaných pamětí autorky Natalie Lyško. Tato práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola je věnována kulturněhistorickému nahlédnutí na problematiku imigrace a přesídlování českého obyvatelstva na území Kazachstánu. Druhá kapitola je věnována představení autorky textu Natalii Lyško. Následující kapitola je pojednává o překladu, procesu překládání, práci překladatele, a překladu vlastních jmen, reálií a hovorového jazyka. Poté následuje vlastní překlad, analýza vybraných prvků překladu a závěr práce s resumé. Během tvorby této diplomové práce byla využívána česká i ruská odborná literatura, výkladové slovníky a jiné elektronické zdroje.

Klíčová slova

Imigrace, historie přesídlování Čechů, Kazachstán, teorie překladu, práce překladatele, překladatelský komentář, reálie, vlastní jména, hovorový jazyk

Annotation

The master's thesis "*How the Czechs lived in Kazakhstan - a translation of the text by N. Lyško with a cultural-historical commentary*" deals with the translation of selected chapters written by the memory of the author Natalia Lyško. This work is divided into five chapters. The first chapter is devoted to a cultural-historical insight into the issue of immigration and resettlement of the Czech population in Kazakhstan. The second chapter is devoted to the introduction of the author of the text Natalia Lyško. The next chapter deals with translation, the translation process, the work of the translator, and the translation of proper names, cultural and historical facts, and colloquial language. This is followed by the translation itself, an analysis of selected elements of the translation and the conclusion of the work with the summary. During the creation of this diploma thesis, Czech and Russian professional literature, explanatory dictionaries and other electronic sources were used.

Keywords

Immigration, history of Czechs resettlement, Kazakhstan, translation theory, translators work, translation process, translation transformations, proper names, cultural and historical facts, colloquial language